

Europa Stuurt, Nederland Kiest

Navigeren in het Tijdperk van Digitale Soevereiniteit

Agenda

- **Welkomstwoord**
- **Wat is de actuele stand van digitale soevereiniteit binnen Europa en Nederland?**
Claire Stolwijk
- **Digitale soevereiniteit vanuit het cloud perspectief**
Erik Langius
- **Digitale soevereiniteit vanuit het data architecten perspectief**
Frank Drijfhout

Digitale soevereiniteit

Claire Stolwijk

Stand van zaken binnen Europa & NL – wat betekent dat?

Controle over het ontwerp en gebruik van digitale systemen

Digitale soevereiniteit in het nieuws

Digitale soevereiniteit nu écht tot chefsache verklaard

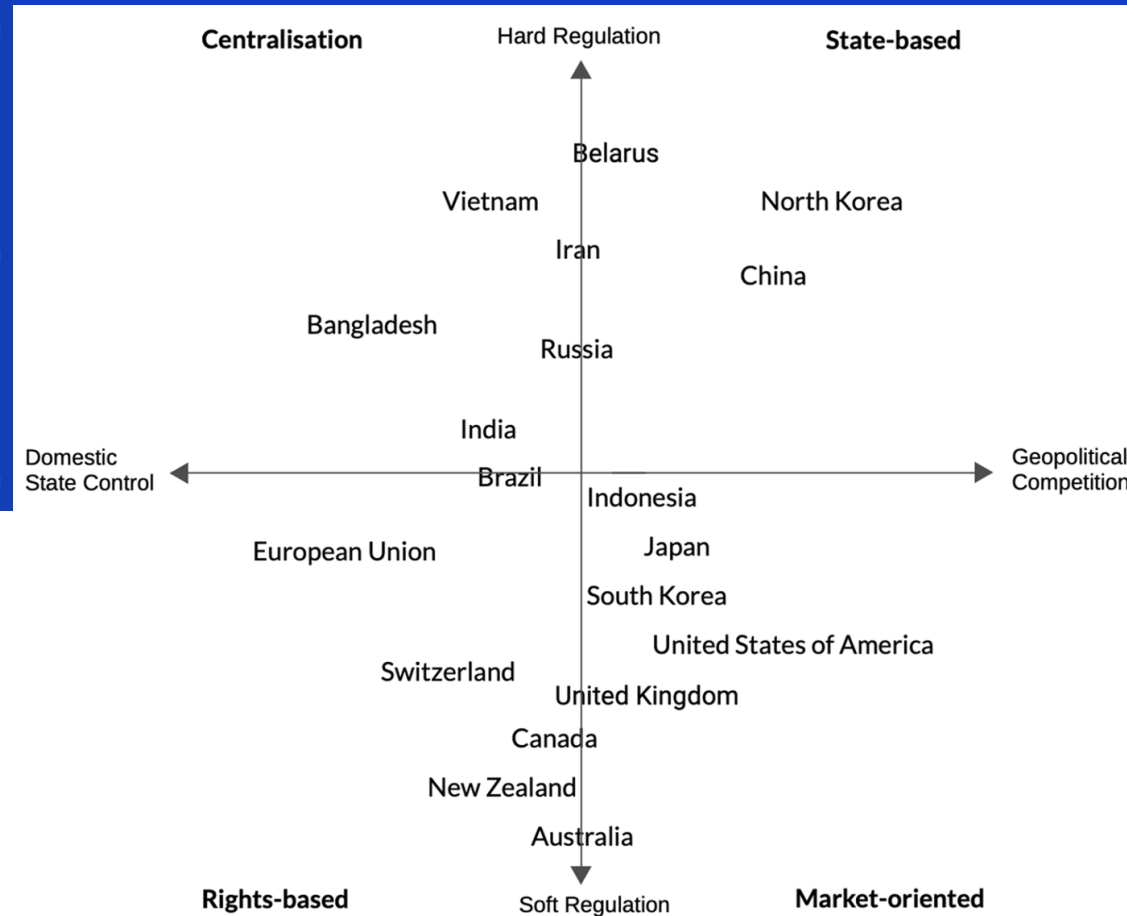
‘Digitale soevereiniteit is ieders verantwoordelijkheid’

Duitsland en Frankrijk zetten koers naar digitale autonomie met steun voor EuroStack

Mentale autonomie is de nieuwe soevereiniteit: niet waar je data staat, maar hoe je beslissingen neemt

Nederland heeft een eigen AI-taalmodel: GPT-NL. Het wordt nu getest bij overheden en bedrijven. Kan dit een Nederlands alternatief worden voor technologie uit Silico...

Bestaande soevereiniteitsmodellen van mondiaal naar nationaal

Van negatieve beleidsdiscussie naar positieve marktkans

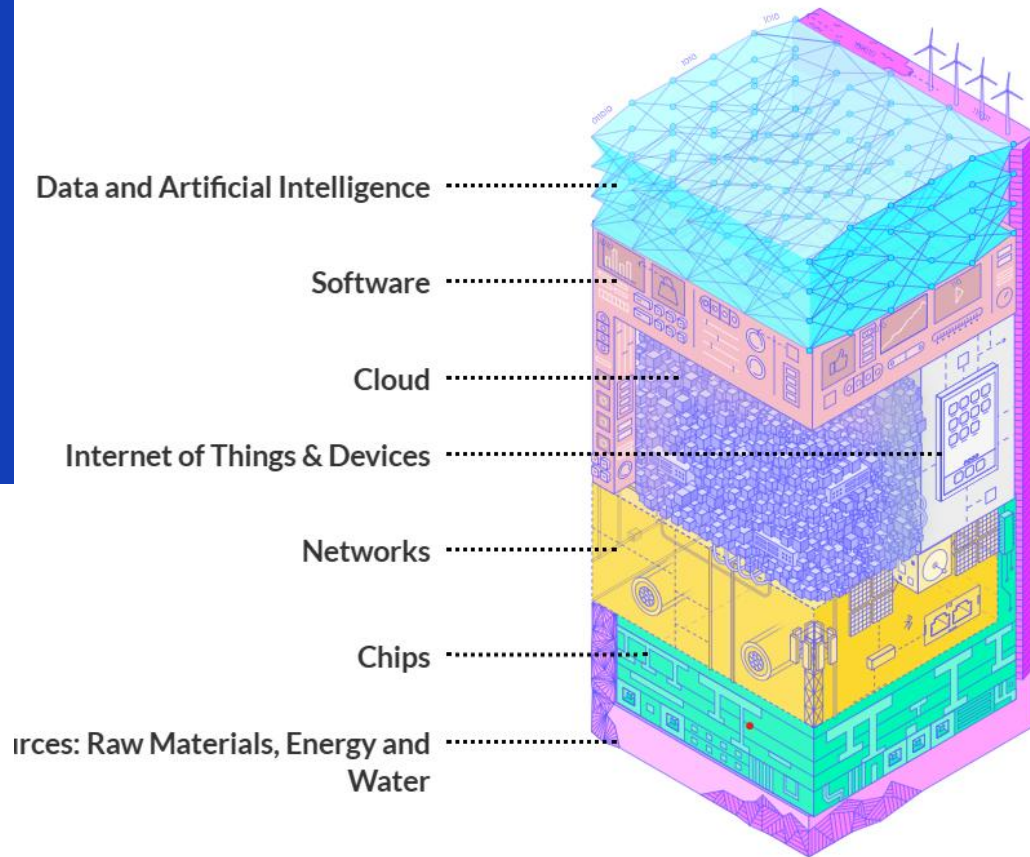

- Discussies gaan vaker over kansen dan bedreigingen
- Steeds meer Europese leveranciers gebruiken soevereiniteit als onderscheidend verkoopargument
- EuroStack wordt inmiddels ondersteund door honderden bedrijven en startups
- Soevereiniteit wordt steeds vaker gezien als inkoopcriterium

Van een defensieve naar een offensieve visie

	Defensief	Offensief
Hoofddoel	Verminderen van afhankelijkheden	Creëren nieuwe economische kansen
Aanleiding	Geopolitieke risico's, lock-in,	Innovatie, concurrentiekracht,
Focus	Risicobeheersing en weerbaarheid	Waardecreatie en groei
Technologiebeleid	Kritieke technologieën veiligstellen	Nieuwe technologieën ontwikkelen en vermarkten
Succesindicator	Minder afhankelijkheden en kwetsbaarheden	Meer innovatie, omzet
Voorbeelden	NIS2, Cloud Exit Strategie, risicoanalyses van buitenlandse afhankelijkheden	EuroStack, AI-fabrieken, dataspace's, Europese cloud- en AI-initiatieven

EuroStack van niche-idee naar mainstream beleidsdiscussie

EuroStack wordt gebruikt om:

- Soevereiniteit multidimensionaal te definiëren
- Afhankelijkheden in kaart te brengen
- (Beleids)maatregelen te ontwikkelen
- Cloud-, AI- en datastrategieën op elkaar af te stemmen

Source: EuroStack

Van regelgeving naar uitvoering

- Na de invoering v/d DSA, DMA, AI Act en Data Act verschuift de aandacht naar implementatie, governance, KPI's en roadmaps
- Vereenvoudiging/consolidatie van data wetgeving na klachten over overlap, verschillende definities, complexe compliance eisen - Digital Omnibus

Tech sovereignty package

Investerings in technologie capaciteit - 4 pijlers:

Cloud and AI Development Act (CADA) : Stimuleert investeringen in datacenters, AI-infrastructuur en Europese cloudoplossingen, en introduceert een Europees kader voor de beoordeling van de soevereiniteit van cloudservices

Chips Act 2.0: Versterkt de Europese positie in de halfgeleiderketen, met speciale aandacht voor de chips voor AI, cloud en geavanceerde digitale toepassingen

Europese Open Source Strategie: Maakt Europa minder afhankelijk van een beperkt aantal buitenlandse softwareleveranciers en stimuleert innovatie, interoperabiliteit en hergebruik

AI Continent en AI Factories: De AI Continent Action Plan bepaalt de koers; de AI Factories leveren de rekenkracht en faciliteiten om die koers daadwerkelijk uit te voeren

Nationale highlights

- Digitale soevereiniteit is de expliciete verantwoordelijkheid van een staatsecretaris
- Visie Digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid
- Herziening van het Rijksbreed cloudbeleid – (publiek)
- Herziening cloud marktbeleid om de marktmacht te doorbreken– (privaat)
- Nederlandse AI fabriek – (privaat)

Nationale highlights

- De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) - voor het eerst werken Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen en uitvoeringsorganisaties vanuit één gezamenlijke digitaliseringsagenda
- De zes prioriteiten zijn: Cloud, Data, AI, Burger en ondernemer, Digitale weerbaarheid en autonomie, Digitaal vakmanschap

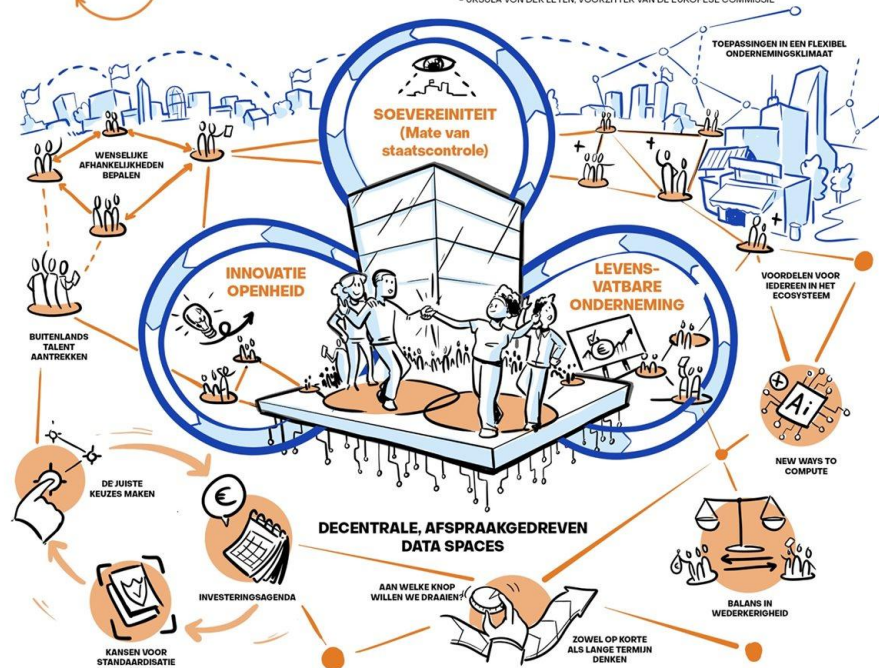
Conclusie

- **Er bestaat geen universeel model:** werelddelen combineren staatscontrole, marktwerking, grondrechten en regulering verschillend
- **Digitale soevereiniteit is een bestuurlijke en economische prioriteit geworden (bij RvCs en RvTs)**
- **De discussie verschuift** van afhankelijkheden en risico's beperken naar innovatie, concurrentiekracht en groei creëren
- Europa beweegt van regelgeving naar **concrete uitvoering en investeringen**, met governance, KPI's en initiatieven rond cloud, AI, chips en open source
- Nederland vertaalt dit naar **structurele regie en gezamenlijke uitvoering**, onder andere via nieuw cloudbeleid, een AI-fabriek en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie

Kortom: digitale soevereiniteit wordt steeds meer een offensieve strategie: risico's beheersen én tegelijkertijd eigen technologische capaciteit en economische kansen opbouwen

 "DE TECHNOLOGISCHE SOEVEREINITEIT VAN EUROPA IS ESSENTIEEL VOOR HET VERSTERKEN VAN HET CONCURRENTIEVERMOGEN, DE VEERKRACHT EN DE STRATEGISCHE AUTONOMIE IN EEN SNEL VERANDERENDE DIGITALE WERELD"

— URSULA VON DER LEYEN, VOORZITTER VAN DE EUROPESE COMMISSIE

Digitale soevereiniteit

Digitale soevereiniteit is geen eindbestemming is, maar een strategische opgave

Vragen

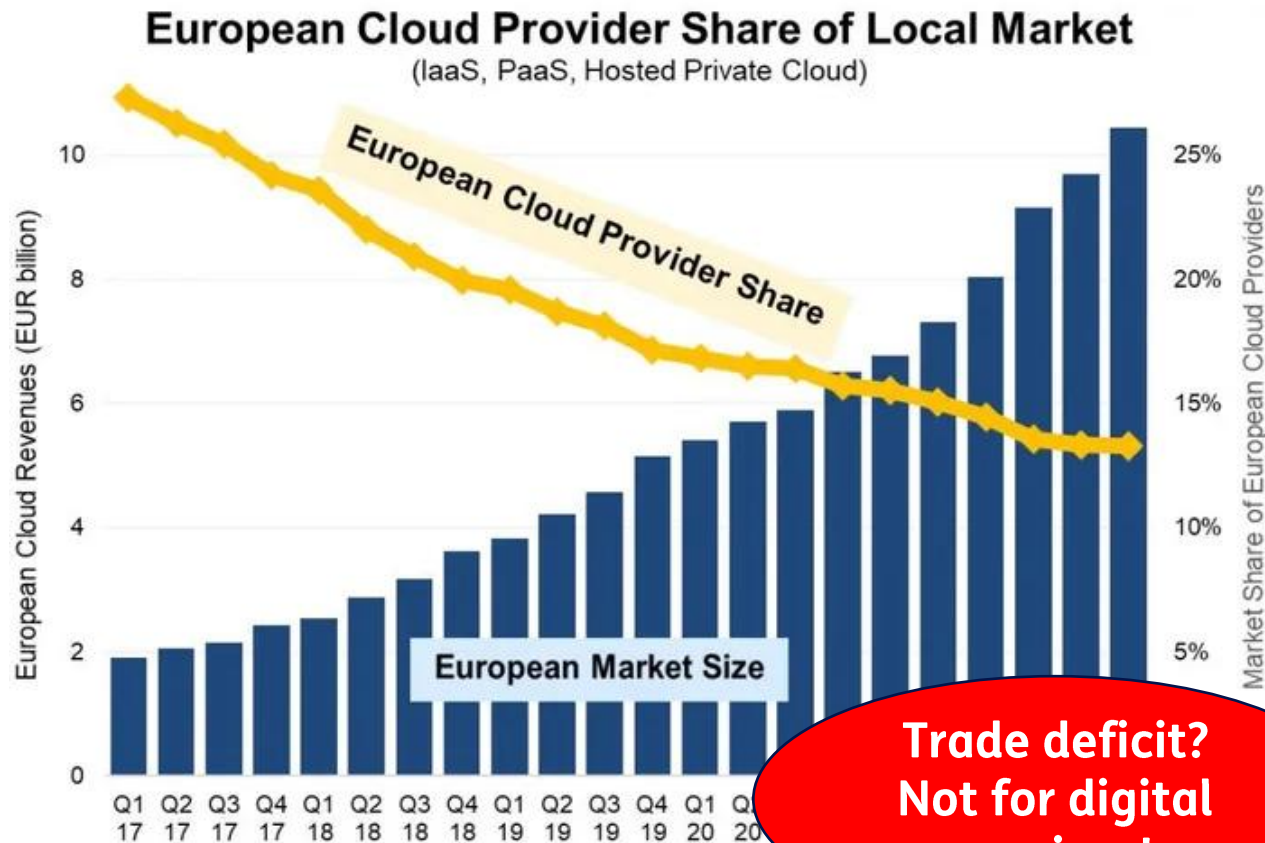
Discussievragen

- **Herkent u de ontwikkeling die zojuist geschetst zijn?**
- **Wat betekent de (vereenvoudigde) wetgeving voor uw data strategie?**
- **Hoe wordt er binnen uw organisatie omgegaan met de toenemende complexiteit en de snelle ontwikkelingen rondom digitale soevereiniteit?**

Digitale soevereiniteit vanuit het cloud perspectief

Erik Langius

A data driven society is dependent on cloud

EU concerns on Data Sovereignty and non-European cloud dependencies.

→ Legislation and Funding.

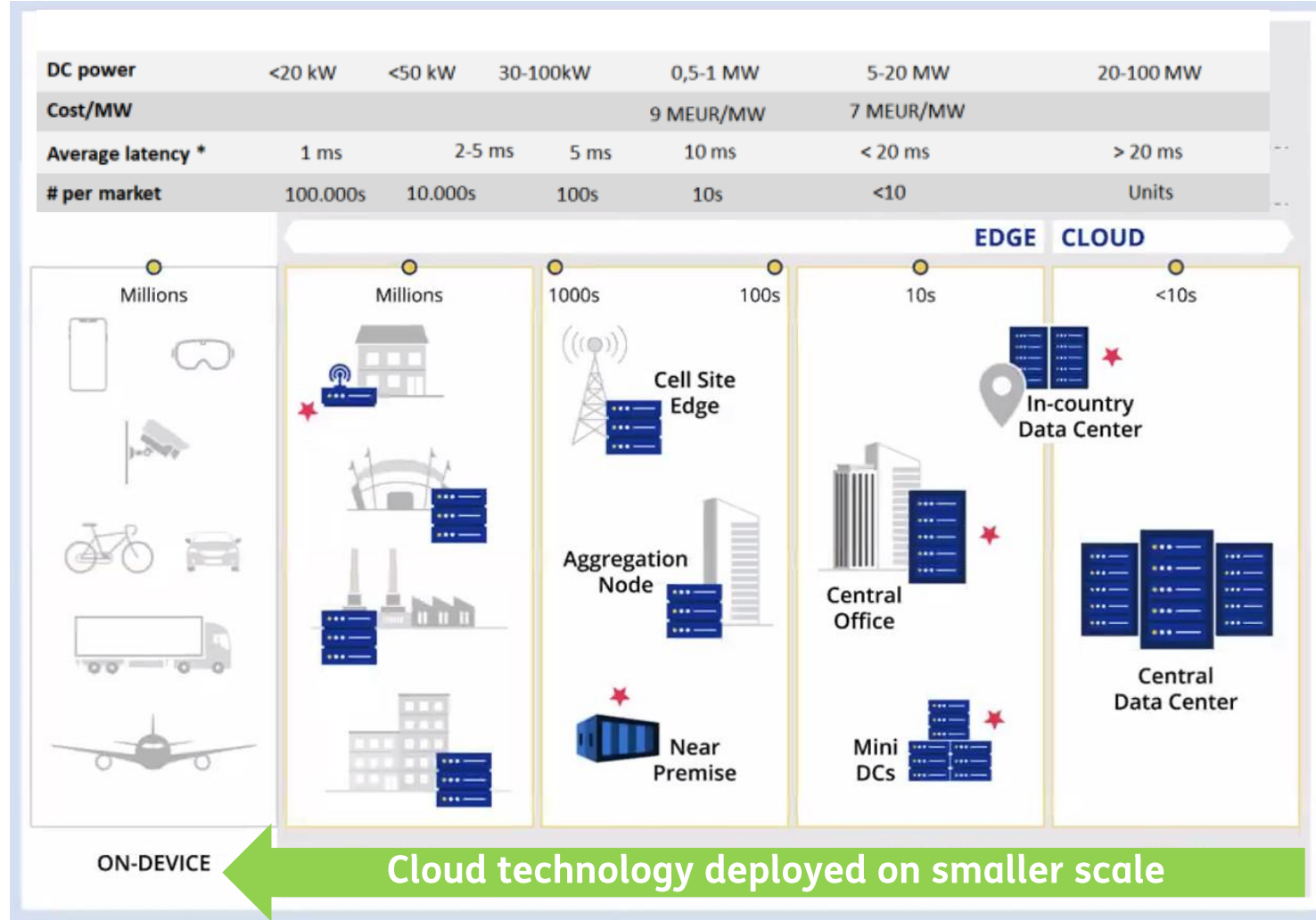
Industry concerns for a healthy European industry and market fairness.

→ Markets and Competition.

User concerns for lack of transparency and lock-in effects.

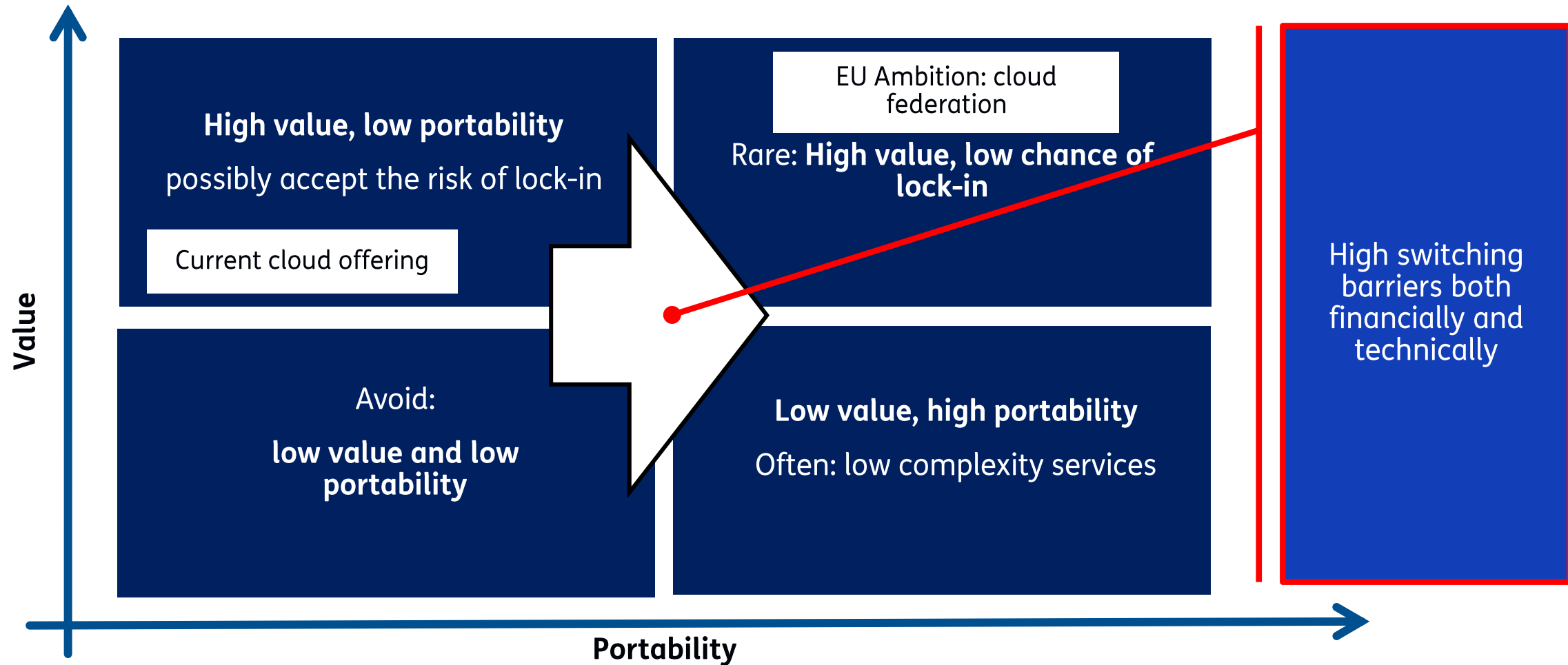
→ Transparency and Trust.

Cloud as defined by *EU Alliance for Industrial Data, Edge and Cloud*

- Expected shift of Cloud/Edge-ratio
80% / 20% → 20% / 80%
- Ambition of 10.000 Green Edge nodes
- Digital Infrastructure will be more distributed in nature
- Heterogeneous in used technological stacks

What's the problem?

Lock-in situations can also arise when the vendor changes its business model

Due to:

- Vendor changes software delivery model
- From “download, host and maintain yourself” to SaaS-only model
- Change of license structure
 - Open Source -> Closed Source.
 - Change of Open Source licence
 - Change of license cost structure (VMWare)
 - Local hosting of license server not possible anymore (Citrix)

Home » Cloud & Infrastructure » Datacenter & Infrastructure » Virtualisation

‘Broadcom vernietigt Europese cloudmarkt met VMware-praktijken’

Open Source + Redis + Valkey + Cloud Computing + Software Engineering +

The Great Database Heist: How Valkey Became the Fastest Fork in Open Source History

praga_t Follow 8 min read · Aug 19, 2025

101 Redis

A Silicon Valley drama of betrayal, rebellion, and community's ultimate revenge

NIEUWSBERICHT

Rijkswaterstaat wint kort geding tegen Broadcom over voortzetting van support

Gepubliceerd op: 3 juli 2025, 15.11 uur

Eind 2023 is VMware overgenomen door Broadcom. Broadcom heeft direct na overname een scherpe koerswijziging aangekondigd en het portfolio drastisch aangepast. Eeuwigdurende licenties voor VMware servervirtualisatie software worden niet langer ondersteund.

“Er is geen alternatief...” (2025)

NOS

NOS Nieuws • Donderdag 2 oktober 2025, 10:57 •
Aangepast donderdag 2 oktober 2025, 11:24

Belastingdienst verplaatst mail naar Microsoft, ondanks zorgen over meekijken VS

De Belastingdienst wil zijn e-mail in datacenters van Microsoft onderbrengen, schrijft demissionair staatssecretaris Heijnen van Financiën aan de Tweede Kamer. Dat is volgens hem de uitkomst van een "gefaseerd en zorgvuldig traject".

*Staatssecretaris Heijnen schrijft dat er nu in een "verouderde omgeving" wordt gewerkt, en dat een overstap daarom noodzakelijk is. **Alternatieve opties**, zoals een Europese aanbieder of de mailserver in een eigen datacenter laten staan, zijn volgens de staatssecretaris "**niet van hetzelfde niveau**" en "complex".*

“EZ en BZK constateren naar aanleiding van de AIVD risicoanalyse dat aan de oorspronkelijk voorgenomen migratie van SIDN risico’s voor de nationale veiligheid verbonden zijn. Daarnaast stelt de AIVD dat indien er geen Nederlandse oplossing voorhanden is, er met additionele maatregelen enkel een beperkt deel van het domeinregistratiesysteem bij een clouddienstleverancier buiten Nederland ondergebracht kan worden. De quickscan naar het cloudaanbod heeft uitgewezen dat geen Nederlandse of Europese cloudaanbieder volledig kan voldoen aan de door SIDN opgestelde technische en functionele criteria.

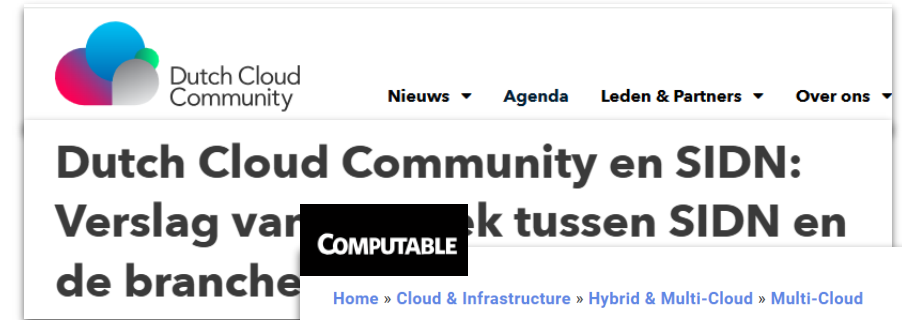
- Op basis hiervan concluderen EZ en BZK dat SIDN onder strikte voorwaarden de migratie naar de *public cloud* van AWS kan maken. Dit kan alleen voor een beperkt deel van het domeinregistratiesysteem en indien de risico’s die door de AIVD in kaart zijn gebracht voor het domeinregistratiesysteem gemitigeerd worden door de voorgestelde maatregelen te implementeren.

Kamerbrief besluit SIDN migratie domeinregistratiesysteem .nl-domein
16 januari 2025, Kenmerk: DGED-DE / 96605401

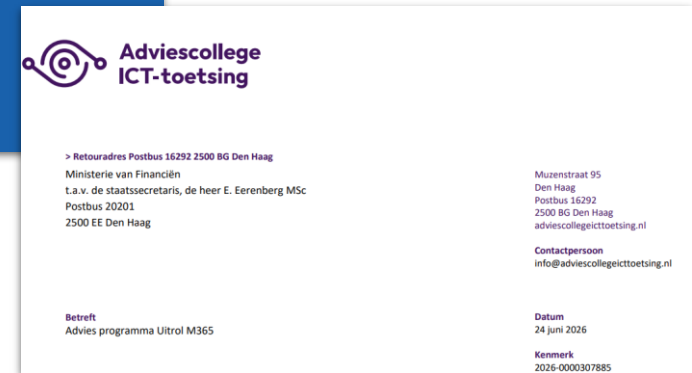
*“De quickscan naar het cloudaanbod heeft uitgewezen dat **geen Nederlandse of Europese cloudaanbieder volledig kan voldoen aan de door SIDN opgestelde technische en functionele criteria.**”*

“Er is geen alternatief...” (2026)

- Technisch voldoende alternatieven en voldoende cloud capaciteit in EU/NL, echter...
- Nog niet vergelijkbaar t.a.v. inkoopgemak (one-stop shop)
- Nog niet vergelijkbaar t.a.v. deployment gemak
- Geen vertikaal geïntegreerd aanbod: alternatieven kunnen technisch wel complexer zijn
- Sinds SIDN-AWS case staat digitale autonomie en digitale soevereiniteit hogere urgentie op politiek agenda
- Solvinty overname door Kyndryl leidde meteen tot kamervragen en uiteindelijk verbod (ingreep in de normale marktwerking)

Belastingdienst stopt uitrol Microsoft 365 in de publieke cloud

What is needed?

Change in market dynamic

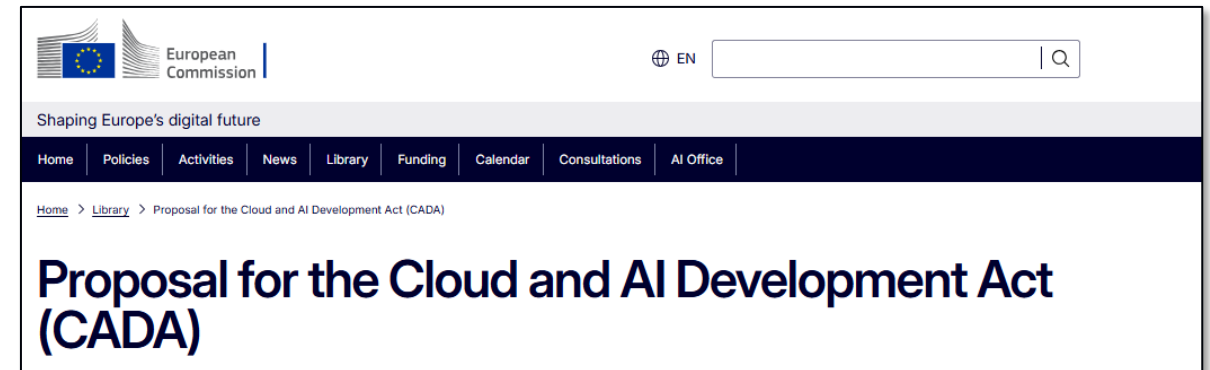
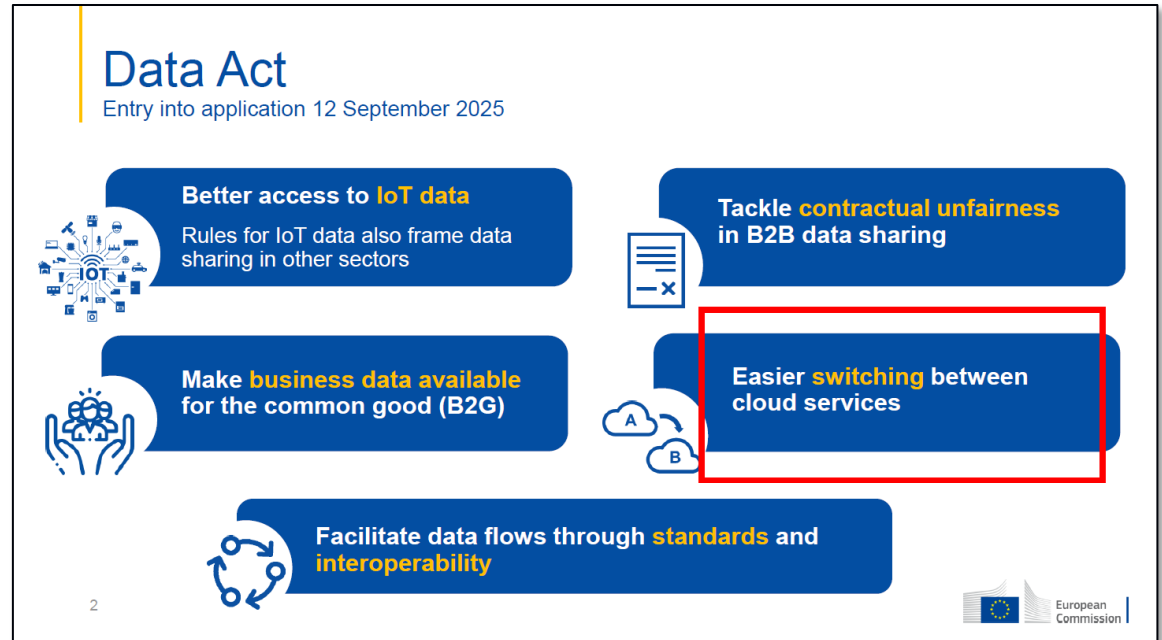
- Economically: cloud is a “failed market”
- Development of Open cloud ecosystem: compose and switch

Legislation

- EU Data Act intends to take away barriers
- EU CADA adds sovereignty criteria
- Cloud will be regulated market, comparable to the energy market and telecom market

Technology development

- EU Investments in technology development
- Cloud-Edge Continuum, Federated Cloud
- Convergence Telco and Cloud
- EI AI Capacity

Legislation development: EU Data Act announcement

European Commission (Thierry Breton) at the announcement of agreement on the Data Act.

“In the European cloud market of the future, providers will compete on performance, price, and innovation. But no longer on practices of locking in their customers.”

Cloud switching in EU Data Act

CHAPTER VI

SWITCHING BETWEEN DATA PROCESSING SERVICES

Article 23

Removing obstacles to effective switching between providers of data processing services

Article 24

Contractual terms concerning switching between providers of data processing services

Article 25

Gradual withdrawal of switching charges

Article 26

Technical aspects of switching

Article 29

Interoperability for data processing services

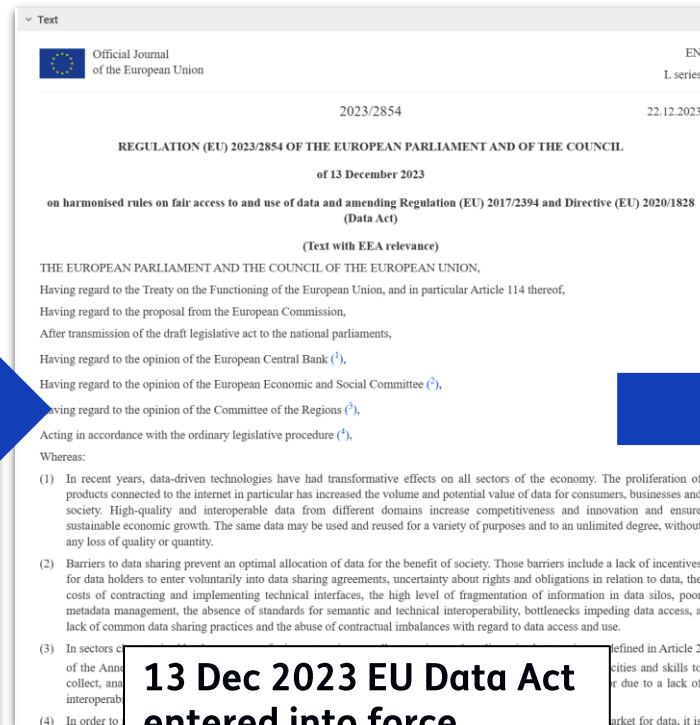
Open interoperability specifications and European standards for the interoperability of data processing services shall address:

- (a) the cloud interoperability aspects of transport interoperability, syntactic interoperability, semantic data interoperability, behavioural interoperability and policy interoperability;
- (b) the cloud data portability aspects of data syntactic portability, data semantic portability and data policy portability;
- (c) the cloud application aspects of application syntactic portability, application instruction portability, application metadata portability, application behaviour portability and application policy portability.

From agreement to active law: EU Data Act

- [EU Data Act](#) European legislation that has to be implemented by member states without modification
- NL implementation via [Uitvoeringswet Dataverordening](#)
- Main goal: Data Act **change market dynamics** of data and cloud economies
- Appointed authorities in NL:
 - ACM: economic oversight
 - AP: privacy and data protection oversight

"In the European cloud market of the future, providers will compete on performance, price, and innovation. But no longer on practices of locking in their customers."

13 Dec 2023 EU Data Act entered into force

Wet van 29 oktober 2025 tot uitvoering van Verordening (EU) 2023/2854 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2023 betreffende geharmoniseerde regels inzake eerlijke toegang tot en eerlijk gebruik van data en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/2394 en Richtlijn (EU) 2020/1828 (Dataverordening) (Uitvoeringswet dataverordening) [KetenID WGK014687]

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is regels te stellen ter uitvoering van Verordening (EU) 2023/2854 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2023 betreffende geharmoniseerde regels inzake eerlijke toegang tot en eerlijk gebruik van data en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/2394 en Richtlijn (EU) 2020/1828 (Dataverordening);

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

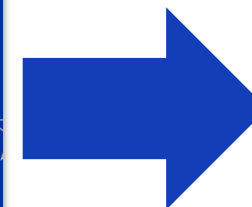
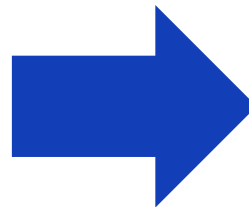
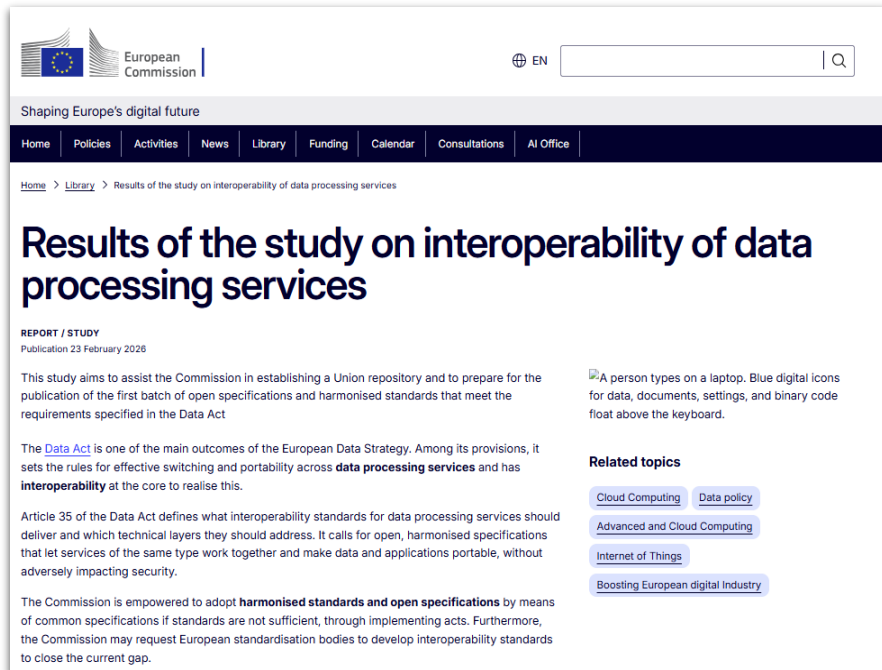
“Uitvoeringswet” appoints The Netherlands Authority for Consumers and Markets (ACM) as the competent authority for economic oversight and Autoriteit Persoonsgegevens (AP) for privacy and data protection oversight.

29 Oct 2025, NL Uitvoeringswet

27 June 2023, Political Agreement

Standardization activity following from active law

- EU Data Act -> Article 30 and 35 → Union Standard Repository -> For which service type which standard to be use -> [WIK Study result interoperability data processing services](#)
- Influence via EU Industry review requests or NEN in NL

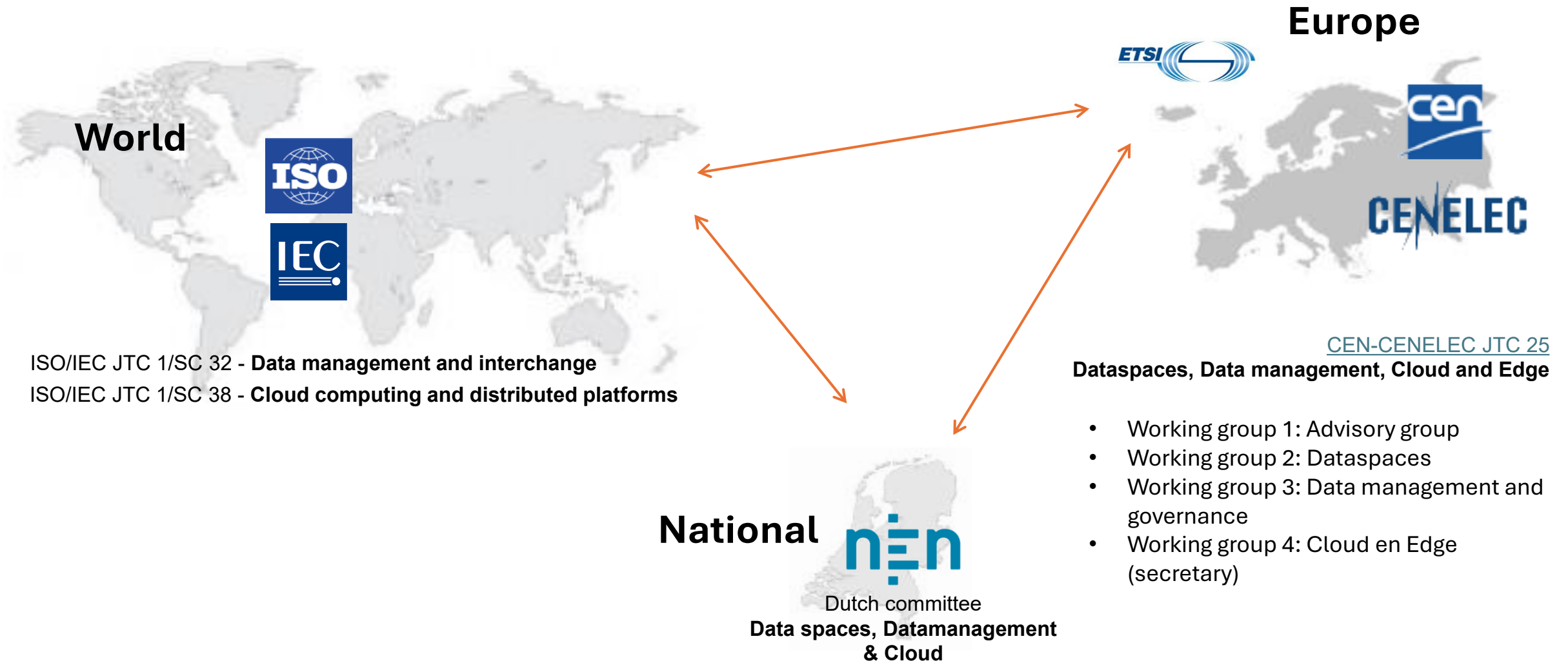

Union Standard Repository:

**Service type +
Standaard to
follow**

* Note: Data Act mentions “Data Processing Service (DSP)” instead of “cloud” as laws are kept as technology agnostic as possible to be future proof

Standardization in NL, EU, World

Invloed op standaardisatie?

- [NEN-Normcommissie](#): Dataspaces, Datamanagement, Cloud en Edge
- Europees: [CEN/CLC/JTC 25](#) - Data management, Dataspaces, Cloud and Edge

Scope

Standardisation in the area of data management, dataspace, cloud and edge, including:

- data governance, data quality and data lifecycle management;
- interoperability, portability and switch ability;
- organizational frameworks and methodologies, including IT management systems;
- processes and products evaluation schemes;
- smart technology, objects, distributed computing devices, data services.

Working group	Title
CEN/CLC/JTC 25/WG 1	Advisory group
CEN/CLC/JTC 25/WG 2	Dataspace
CEN/CLC/JTC 25/WG 3	Data management and governance
CEN/CLC/JTC 25/WG 4	Cloud & Edge

- Lopende standaardisatieverzoeken binnen JTC 25
 - Trusted data transactions part 1,2 and 3
 - European standard on collaborative data quality management

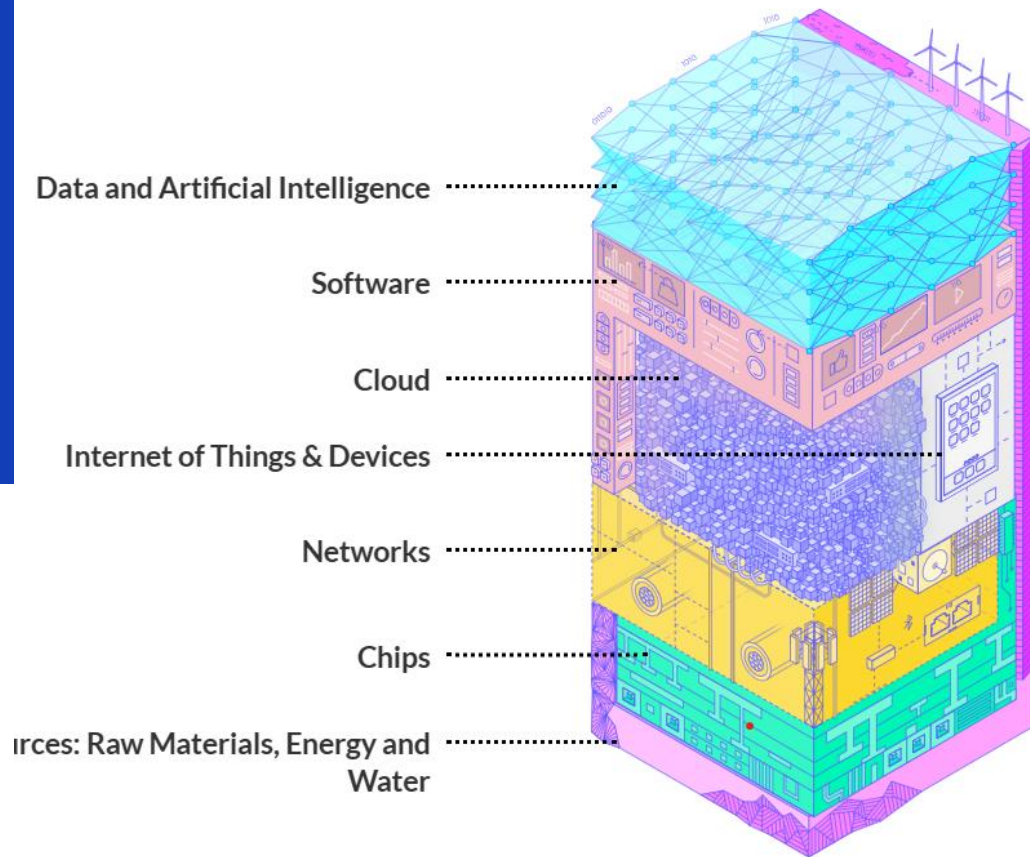
➤ Contact

- Arez Omar
- Nationale secretaris
- JTC 25/WG 4 secretaris
- Arez.omar@nen.nl

Word lid van NEN Normcommissie

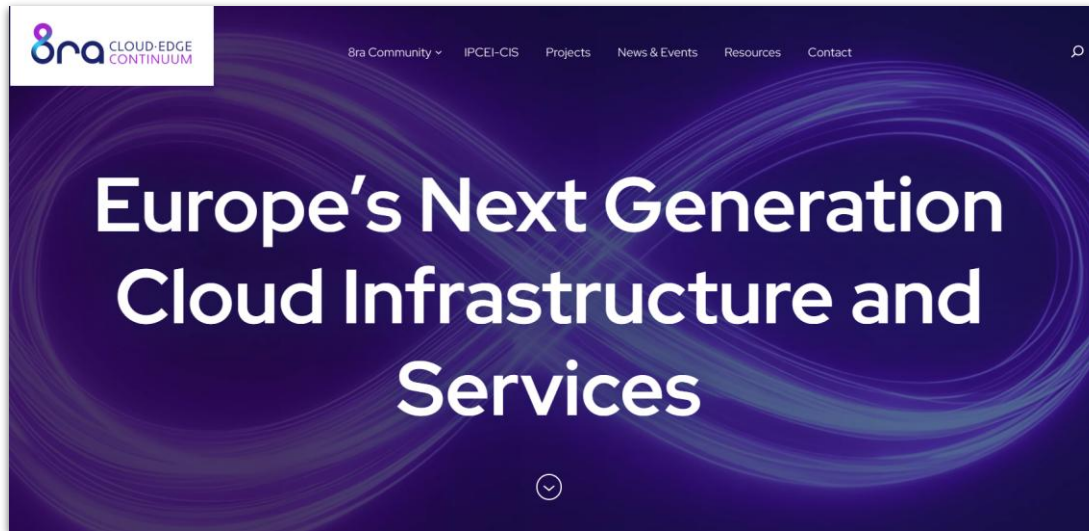
Next to legislation and change of market dynamics, technology is needed

- Cloud federation/Multi Cloud/ Cloud-Edge Continuum
- Increase more sovereign offerings by NL providers

NL invest in EU IPCEI CIS

EU Ambition for IPCEI CIS

2. OBJECTIVES AND DESCRIPTION OF IPCEI CIS

2.1. Background and main technical result of IPCEI CIS

- (8) By participating in IPCEI CIS, the Member States endeavour to establish the first Multi Provider Cloud Edge Continuum in Europe in order to provide an open environment for data processing services based on a network of interconnected clouds and edges.

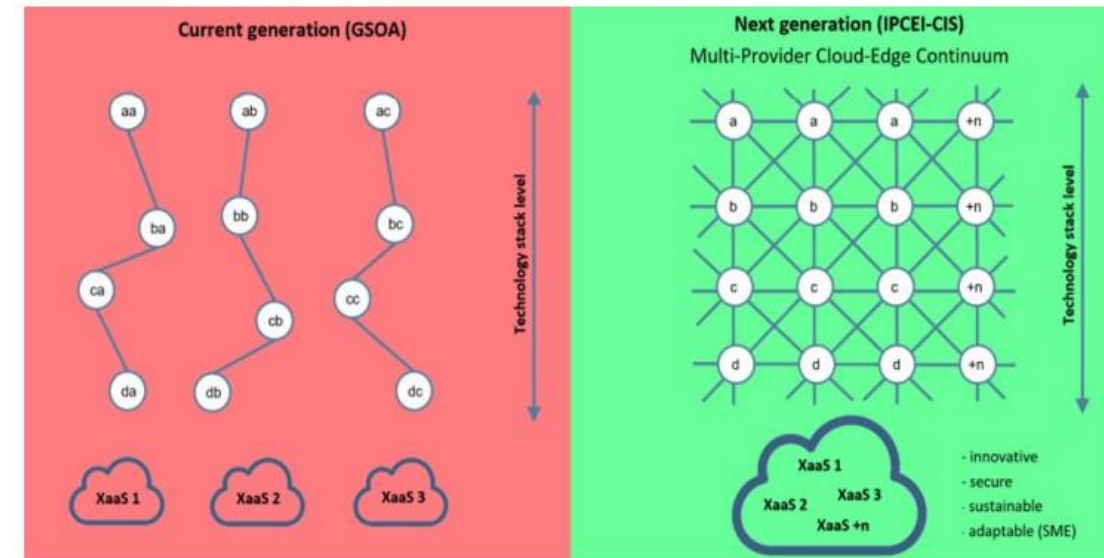
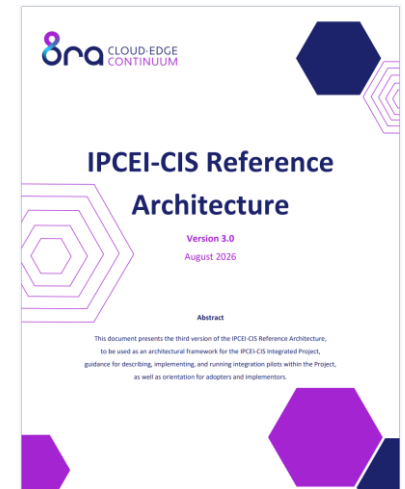
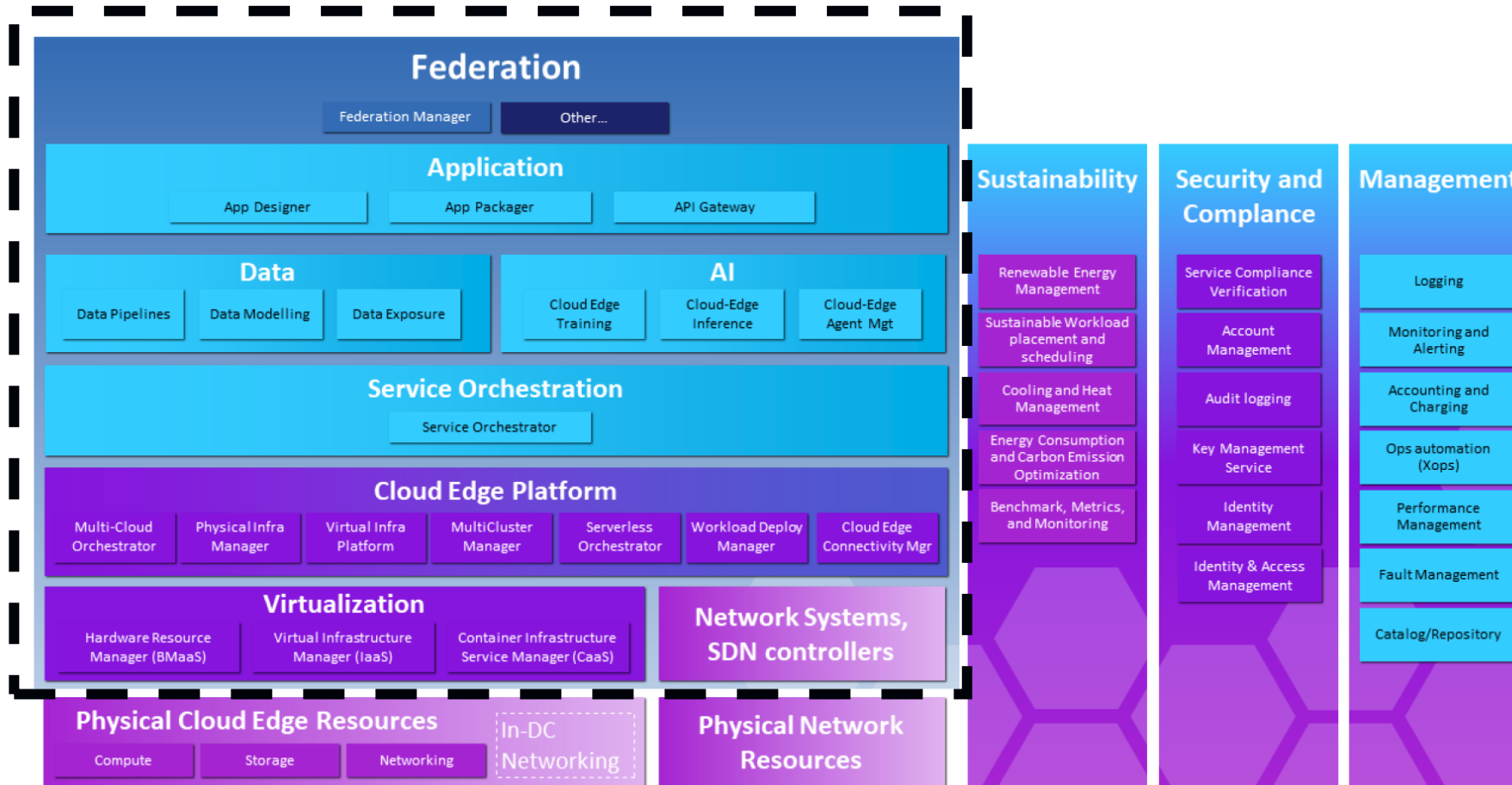

Figure 1 – Visualisation of current proprietary technologies vs multi provider cloud edge continuum

Source: [Decision of the European commission regarding the IPCEI CIS as published on 8ra.com](#)

Federate to reach hyperscale capabilities in EU

NL contributions to
federation chapter in
**IPCEI Reference
Architecture (ICRA)**

Sources: <https://www.8ra.com/news/laying-the-groundwork-for-europes-federated-cloud-edge-future/>

Chapter 4 in [IPCEI-CIS Reference Architecture 3.0](#)

EU investment IPCEI-CIS: cloud federation

IPCEI Next Generation Cloud Infrastructure and Services

Europe on the path to the cloud infrastructure of the future

- IPCEI = Important Project of Common European Interest
- CIS = Cloud Infrastructures and Services
- 100 organizations from 12 member states contribute with projects in this integrated project.
- Government funding of > 1,2 billion euro. Private funding comes in addition to this for a total of 2,6 billion euro.
- The Netherlands is funding 70 million euro in three projects:
 - **MISD**: Modular Integrated Sustainable Datacenter.

TNO innovation for life

euromer

Deerns

UNIVERSITY OF TWENTE.

NBIP nationale beheersorganisatie internet providers

BetterxBe

Asperitas IMMERSED COMPUTING

- **ECOFED**: European Cloud services in an Open FEDerated ecosystem.

TNO innovation for life

infosupport Solid Innovator

i3D.NET

bit internet technology

amsix amsterdam internet exchange

- **European Cloud Campus**: Development of European Cloud Infrastructure and Services.

leaseweb reliable hosting

TNO innovation for life

Sovereignty targeted offerings are increasing in NL

Sovereignty developments on chip level

- More technological diversity on the chip level
- From generic to application specific chips
- Faster and Energy Efficient

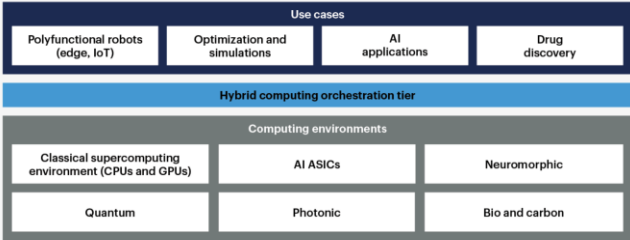

ESMC factory in Dresden

Future of compute

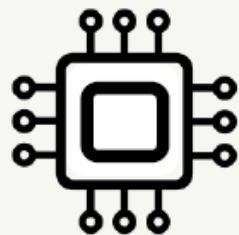
A Simplified Hybrid Computing Architecture

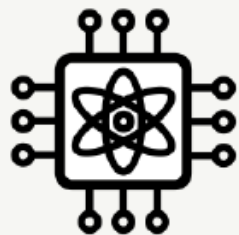
Source: Gartner
© 2024 Gartner, Inc. and/or its affiliates. All rights reserved. GTS_3205320

Gartner

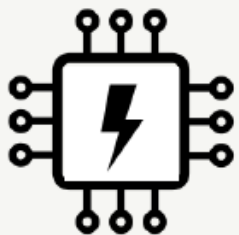
Future of Compute refers to new computing paradigms
And integrates semicon and novel computing paradigms into hybrid solutions

Advanced Semiconductors
Cutting-edge materials and specialized architectures enable improvements in speed and power efficiency for next-generation AI and high-performance systems.

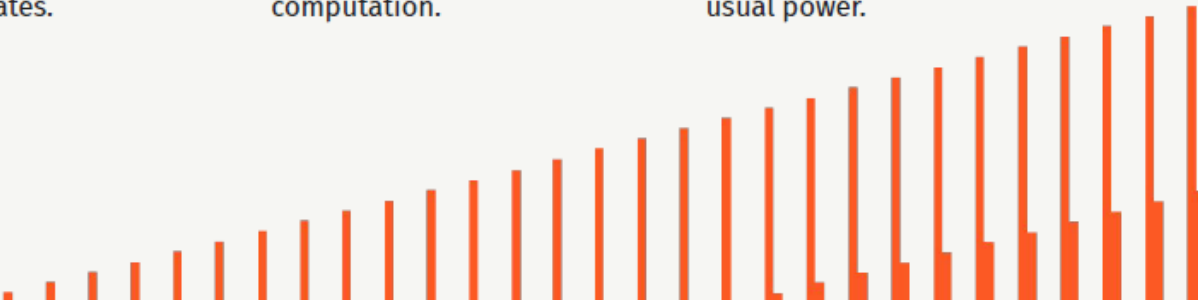
Quantum Computing
Leverages the quantum physics of superposition and entanglement in qubits, allowing systems to process information using probabilistic states.

Photonic Computing
Uses the behavior of photons to store, transmit, and process information, enabling ultra-fast, low-loss, and highly parallel computation.

Neuromorphic computing
Mimics the biophysics of the human brain by modeling neurons and synapses in hardware for pattern recognition at a fraction of the usual power.

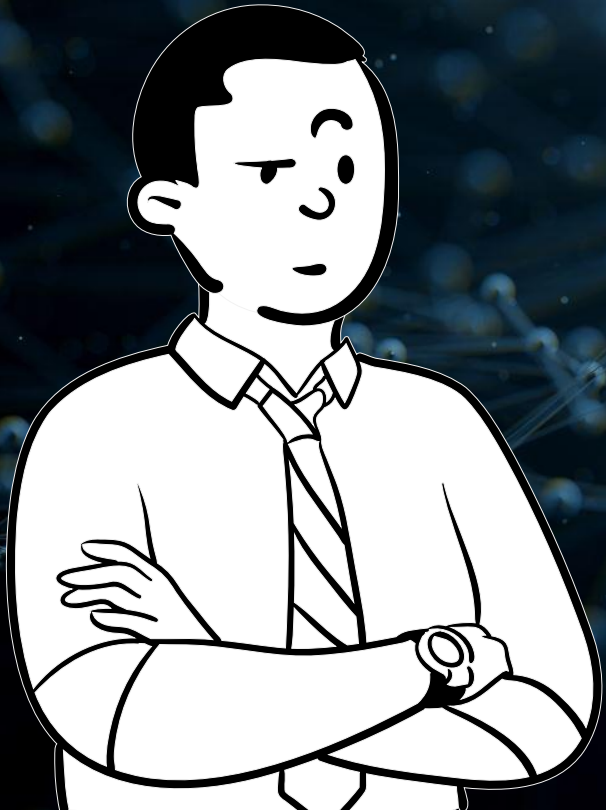

Discussievragen

- **Welke belemmeringen ervaart u bij het overstappen naar andere cloud aanbieders?**
- **Welke belemmeringen zijn er binnen uw organisatie voor een Multi Provider Cloud beleid?**
- **Overweegt u soevereiniteitscriteria mee te wegen bij een volgende cloud inkoop?**

Data soevereiniteit

Frank Drijfhout

de blik van de data architect

80% of industrial data is never used

530% increase of global data volume*

from 33 zettabytes in 2018 to 175 zettabytes in 2025

€829 billion*

value of data economy in the EU27

From €301 billion (2.4% of EU-GDP) in 2018

*projected figures 2025 (European Commission)

AI calls for the biggest amount of data possible

Companies could use this data to add value, but they don't

Data Spaces with Data Sovereignty built in can fuel AI and make data economy happen.

TESLA

ONDERZOEKRAAD
VOOR VEILIGHEID

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

Wij
Verke
het we

De moderne auto als mogelijke spion
Digitale dreigingen in slimme voertuigen

- 1 – 2 TB of data per day (raw sensor data)
- ~ 40 TB of data per year (compressed data)
- 30 – 300 GB of per month shared with Tesla's servers

Microsoft

nieuwsuur

Donderdag 13 maart 2025, 13:19

'Te afhankelijk van Amerikaanse internetdiensten, kom nu met een plan B'

Vrijwel alle data van burgers en de overheid staan opgeslagen op servers van de grote Amerikaanse techbedrijven Microsoft, Google en Amazon. Daarmee is het niet alleen militair, maar ook digitaal zeer afhankelijk van Amerika. Het is al langer voor de grote risico's.

...kunnen inzien en de boel zelfs ... ook bij het ... de straf voor

Verdaanklager van ICC heeft geen toegang tot Microsoft-mail na sancties VS

... van het Internationaal Strafhof in Den Haag kan zijn werk amper doen omdat ... tot zijn Microsoft-e-mail. Dat komt vermoedelijk omdat Microsoft dat ... van het International Criminal Court, ... brekeningen zijn bevroren

A large iceberg floats in a calm blue sea under a clear sky. The visible tip of the iceberg is jagged and white, while the vast, submerged portion is hidden beneath the water's surface, illustrating the concept of data sharing.

Companies only share 2% of their data

because they don't trust each other

Data Spaces provide the trust they need

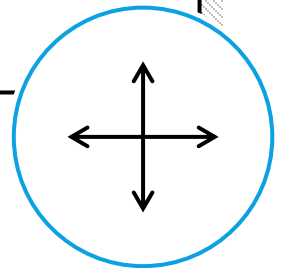
Van data → delen → waarde

Interoperability
Data Exchange
"Sharing Economy"
Data Centric Services

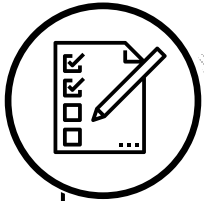
Data Ownership
Data Security

Data Sovereignty

is the ability of a natural or legal person to exclusively and sovereignly decide concerning the usage of data as an economic asset.

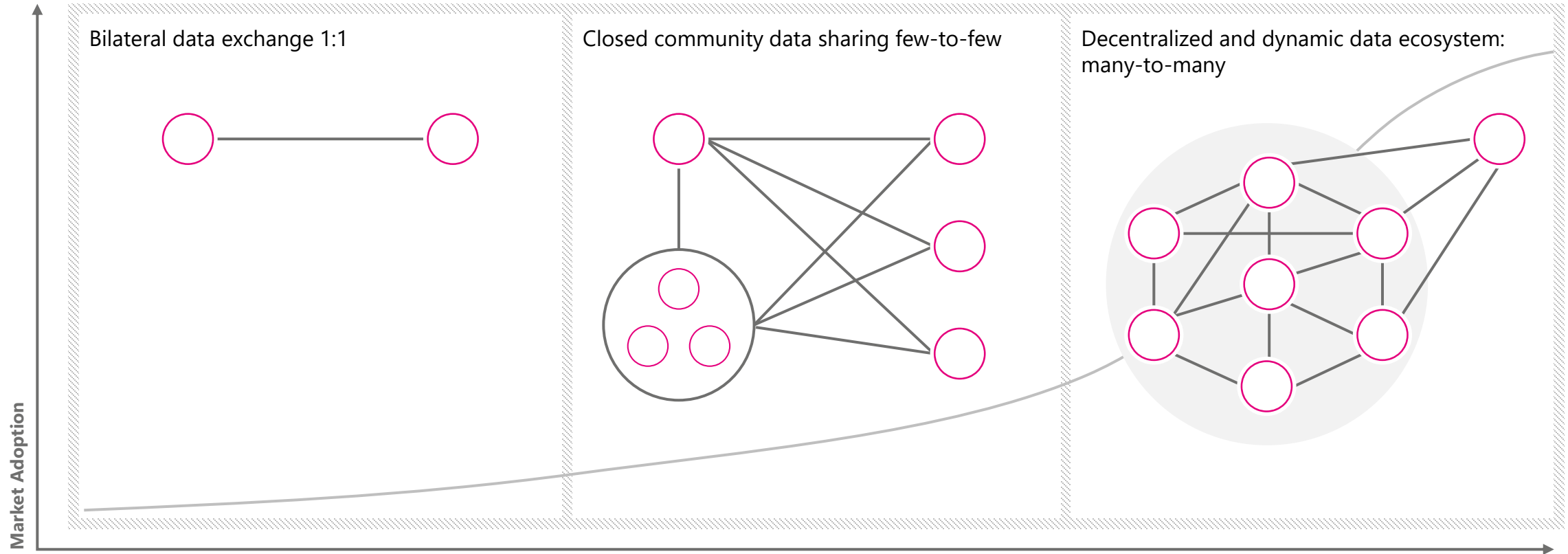
Het ontbreekt aan een goed raamwerk

For companies to add value, there is a need for data ecosystems that:

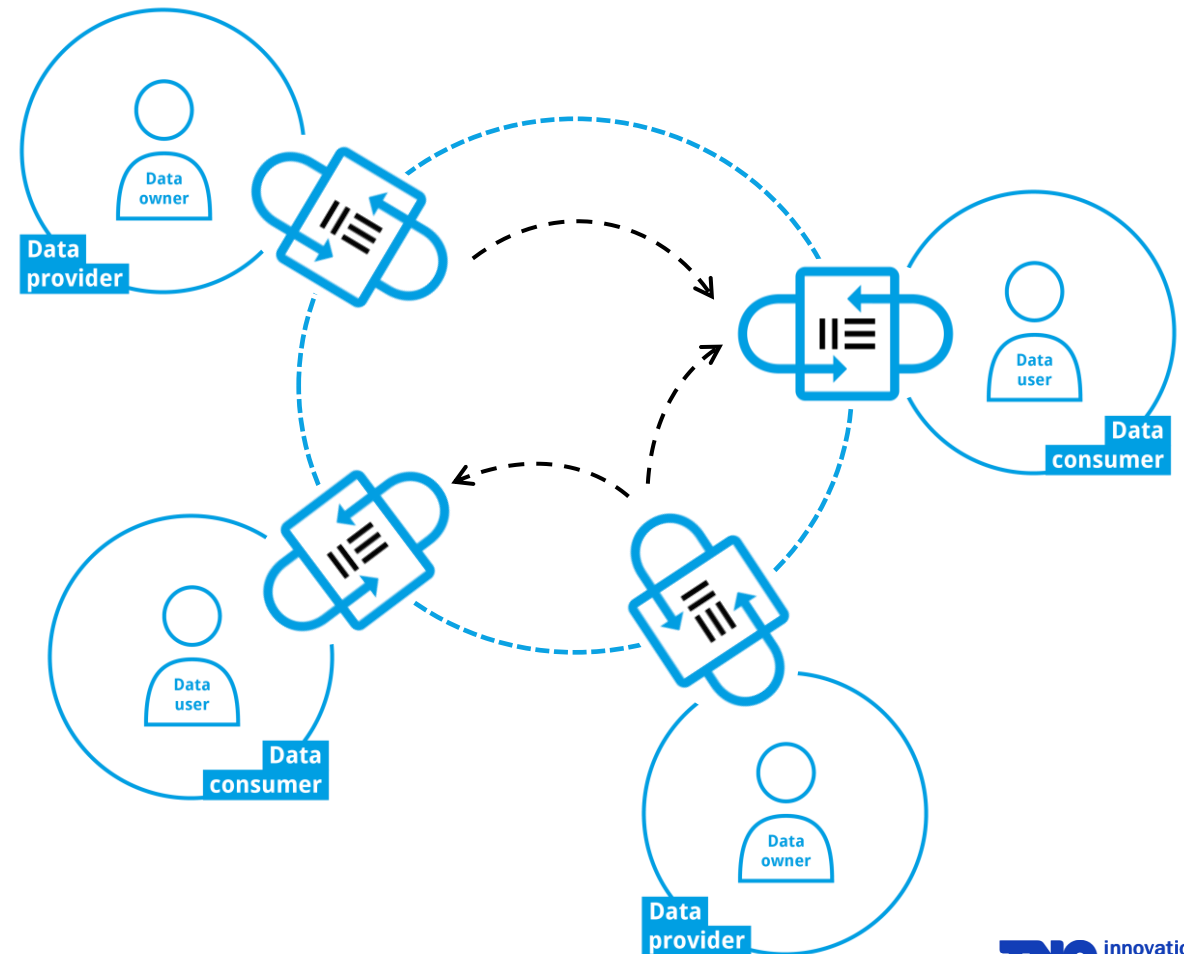
- » are vendor-independent
- » connect platforms
- » are open to all at low cost
- » are easy to adopt and easy to use

Veel spelers nodig

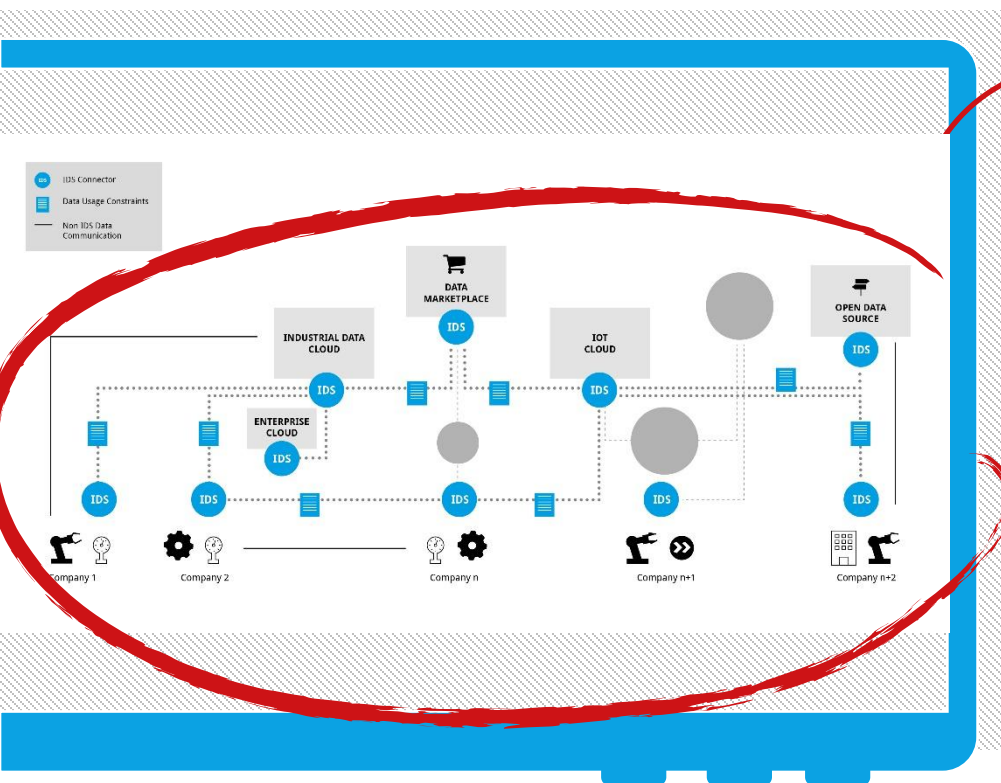

Vertrouwen organiseren tussen rollen

- » A **data space** is the sum of all data end points that are able to share data
- » Participants in a data space can trust each other, because they all adhere to a common **rulebook**

Dit is een dataspace

A **dataspace** is a collaboration of participants, adhering to a common rulebook, for the sharing of data.

- Federated data architecture: no physical data integration, leave data where it is
- Interoperability: no silos, no vendor-dependency
- Data Sovereignty and traceability
- Trusted participants

Thriving together
into the health data space

Health-RI 06
CONFERENCE NOV 25
Register now! »

Data gedreven gezondheid: Verbinden,
delen en hergebruiken

Een betere gezondheid voor burgers en patiënten door hergebruik van gezondheids- en life sciences data met een geïntegreerde data-infrastructuur voor data gedreven onderzoek, beleid en innovatie.

→ European Health Data Space

→ Health-RI Afsprakenstelsel

→ Meld je aan voor de Health-RI Conferentie!

Welkom bij Health-RI

Onze missie is een betere gezondheid voor burgers en patiënten door hergebruik van gezondheids- en life sciences data met een geïntegreerde data-infrastructuur voor data gedreven onderzoek, beleid en innovatie.

Use cases

4 resultaten

Zoeken

Standaard sortering

Digitaal afleverprofiel
distributie

Afleverprofiel voor
bouwlocaties

De Vertrouwensketen

Vertrouwde goederenafgifte

Heb je vragen over het toepassen of de implementatie van de BDI?

Ons support team zit voor je klaar om iedere vraag te beantwoorden.

Stel je vraag

Of bekijk ook:

[Het developers portal](#)

[De referentie architectuur](#)

SCSN is een datastandaard die het uitwisselen van informatie in de toeleverketen efficiënter maakt waardoor bedrijven makkelijker, sneller en betrouwbaar data kunnen delen.

Resultaat: 20% hogere productiviteit van de leveranciersketen door snelle, veilige en interoperabele uitwisseling van informatie tussen bedrijven.

SCSN - De standaard voor digitale samenwerking in de maakindustrie

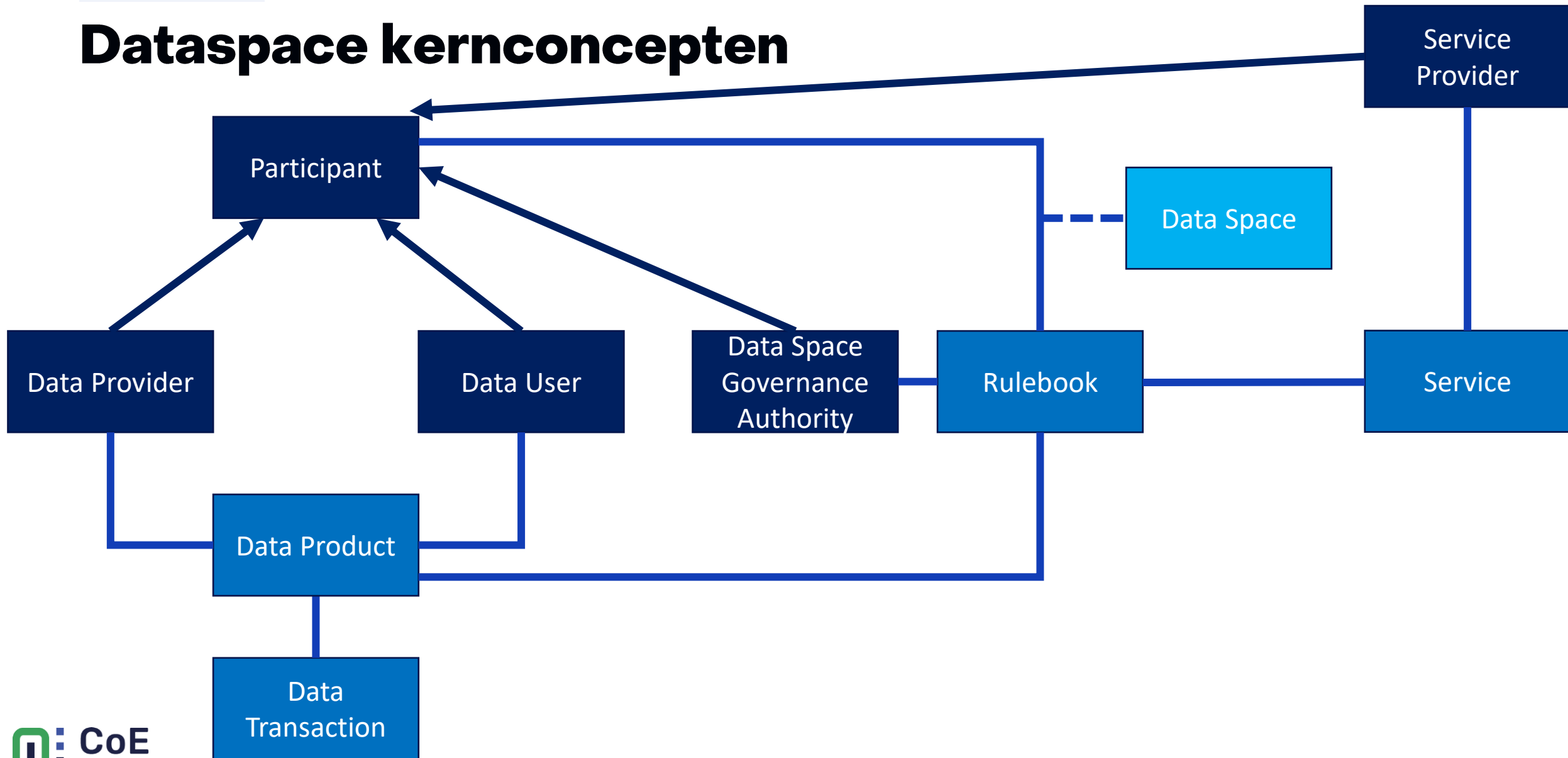
12 augustus 2025

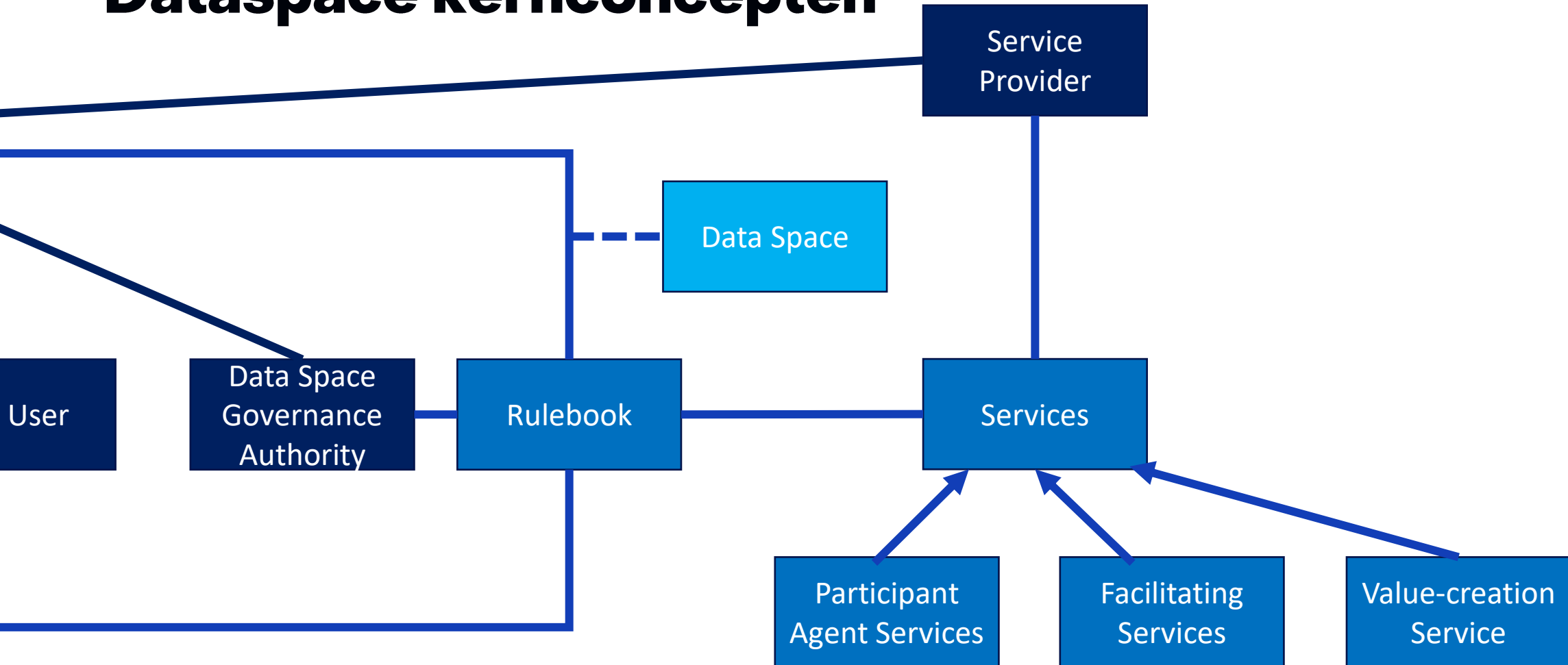
In een sector waarin foutloze en snelle data-uitwisseling het verschil maakt, is SCSN uitgegroeid tot de grootste operationele dataspace van Europa. Met meer dan 430 aangesloten bedrijven en maandelijks nieuwe aanmeldingen, vormt SCSN hét fundament voor een toekomstbestendige en efficiënte ketensamenwerking.

Bij SCSN draait alles om gestandaardiseerde processen die betrouwbare en efficiënte samenwerking mogelijk maken. Dit maakt het mogelijk om real-time data te delen, fouten te

Dataspace kernconcepten

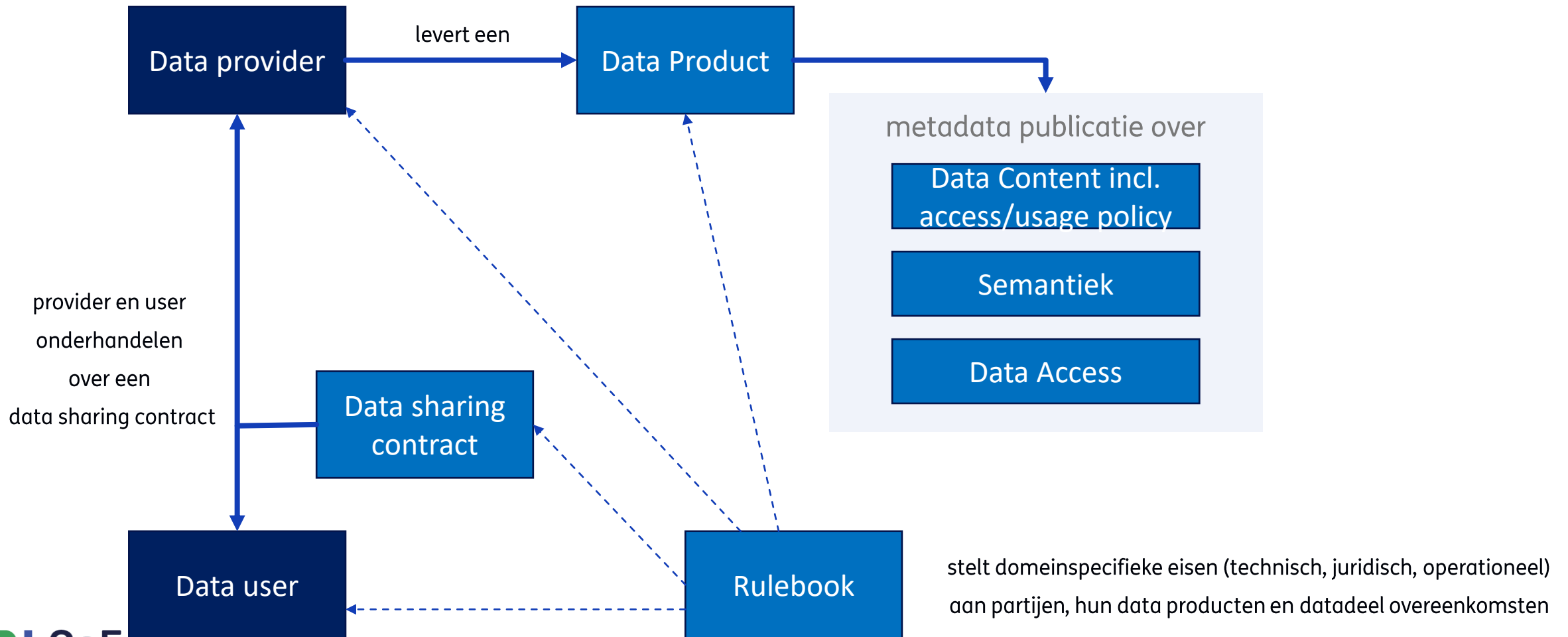
Dataspace kernconcepten

12 December 2025: EU Data Act is in werking getreden

Data Act artikel 33 in de praktijk

Binnenkort beschikbaar

- Trusted Data Transactions
 - Part 1: Terminology, concepts & definitions *)
 - Part 2: Trustworthiness requirements
 - Part 3: Interoperability requirements
- Data Catalogue Implementation Framework *)
- Implementation framework for semantic assets
- Quality framework for internal data governance *)
- Maturity model for Common European Data Spaces *)

*) Reeds beschikbaar

Table 1: List of new European standards and European standardisation deliverables to be drafted and deadlines for their adoption

Reference information		Deadline for the adoption by the ESOs
1.	Harmonised standards on Trusted Data Transactions Part 1: Terminology, concepts and mechanisms	1 June 2026
2.	Harmonised standards on Trusted Data Transactions Part 2: Trustworthiness requirements	1 November 2026
3.	Harmonised standards on Trusted Data Transactions Part 3: Interoperability requirements	1 May 2027
4.	Technical specification(s) on a data catalogue implementation framework	1 March 2026
5.	Technical specification(s) on an implementation framework for semantic assets	1 September 2026
6.	European standard on a quality framework for internal data governance	1 March 2027
7.	Technical specification(s) on a maturity model for Common European Data Spaces	1 September 2026

Test de volwassenheid van je initiatief

DSSC MATURITY SELF-ASSESSMENT

Measure your data space against the European standard.

The DSSC Maturity Self-Assessment turns “where we think we are” into evidence. Your own six-dimension reading of your initiative, taken on a scale you didn’t set. Re-run every cycle to show how far you’ve come.

[Start the assessment →](#) [See how it works](#)

The questions and maturity phases are taken from **CEN/CLC/TS 18331:2026**, *Maturity assessment of Common European Data Spaces*.

MATURITY READOUT · LIVE Cycle 3 of 3

Dimension	Score	Phase
Governance	82%	Operational
Business	86%	Operational
Legal	58%	Implementation
Interoperability	80%	Operational
Trust	54%	Implementation
Value	64%	Implementation

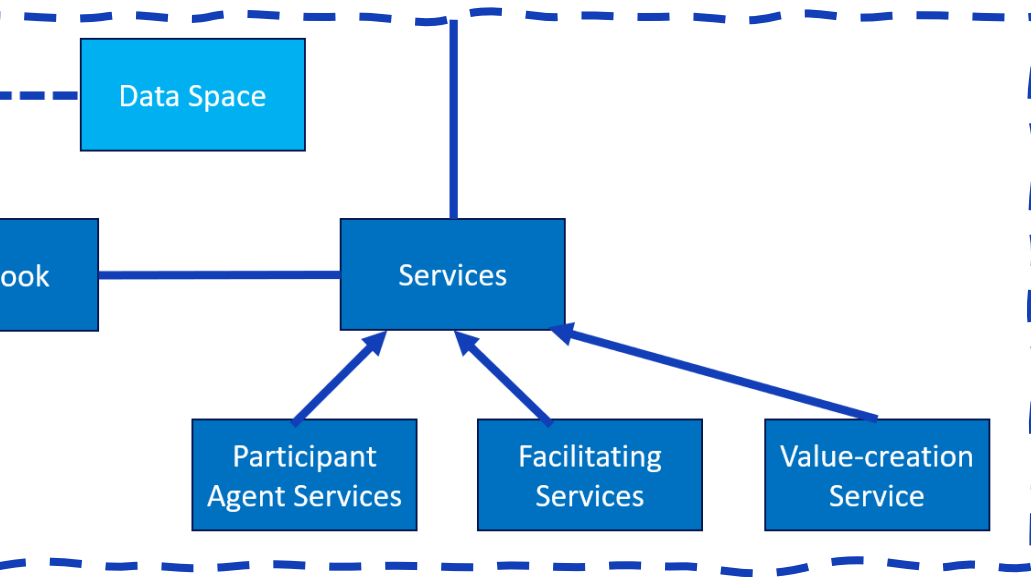
CYCLE 1 2 3

Illustrative replay. In a real assessment, each point is the score from your own answers across 52 questions, and the dashed shape is where you stood at your previous run.

→ <https://dssc.eu/maturity-assessment>

Conform officiële CEN standaard voor de volwassenheid van data spaces

Geïmplementeerd met technische services

- **Participant Agent Services**

- Voor individuele deelnemers
- Voorbeeld: Connector, Wallet, Policy enforcement, Data plane integratie

- **Facilitating Services**

- Om de samenwerking van deelnemers mogelijk te maken
- Voorbeeld: Trust service, Discovery service, Catalogue service, Observability service

- Zeer gestandaardiseerd en configureerbaar
- TNO werkt met de industrie een aan de combinatie van standaarden, open source en een marktaanbod
- Doel: van technisch experimenteren → sourcing beslissing voor dataspace en hun deelnemers

- **Value Creation Services** → services 'on top of' een dataspace

Connect to a Data Space

sovity's Connector-as-a-Service (CaaS) offers very easy access to the Data Space you select. Leverage the sovity Connector based on Eclipse Dataspace Components (EDC) enriched with highly relevant features to enhance your Data Space.

Choose the package that fits your needs

Basic

Data Space Starter
Managed Connector to
begin your Data Space
journey

✓ Data Space connection

Pro

Recommended

Data Space Users
Managed Connector to
realize value in the Data
Space

✓ All advantages of

Enterprise

Data Space Scalers
Scaled enterprise usage of
the managed Connector

✓ All advantages of
Professional, plus:

Community Edition

Open Source
Leverage sovity's open
source, self-hosted
Connector

Unlock the value of data on your terms

Organisations can connect with others securely and trustfully to share, process, and analyse data on their terms with data sovereignty protection

[Get started](#)

Available data spaces (9)

Catena-X

Connect with first and open Automotive data space

[How to connect](#)[View Details](#)**Telekom Data Space**

Transform the business of communications and benefit from a pioneer Digital Telco

[Get connected](#)[View Details](#)**Mobility Data Space**

Connect to the software driven future of mobility

[Get connected](#)[View Details](#)**EONA-X**

Optimize multimodal trips to achieve zero emission target of EU Mobility Strategy

[Get connected](#)[View Details](#)**EuProGigant**

It is an Austrian-German lighthouse research project "for calamity avoiding self-orchestr...

[Get connected](#)[View Details](#)**SCSN**

Smart Connected Supplier Network: It is an open data lighthouse ecosystem along wit...

[Get connected](#)[View Details](#)

KPN Data Services Hub

Haal het maximale uit je data

Met 1 managed platform voor al je datastromen

Vertel mij meer ↗

[Home](#) > [Zakelijk](#) > [Grootzakelijk](#) > [Data Services Hub](#)

Wat is de KPN Data Services Hub?

De KPN Data Services Hub is een platform-as-a-service voor realtime datadeling. Wij de infrastructuur, jij aan de knoppen. Bekijk datastromen, reageer op belangrijke ontwikkelingen en deel veilig informatie met collega's, leveranciers en zelfs concurrenten. Ook voor [logbeheer](#) en data spaces. We richten het in zoals jij het wil.

Managed beheer

Wel de voordelen, niet de nadelen. Wij regelen het beheer.

Realtime reageren

Reageer realtime op events en bespaar zowel tijd als geld.

Beter samenwerken

Werk naadloos samen en behoud grip op al je informatiestromen.

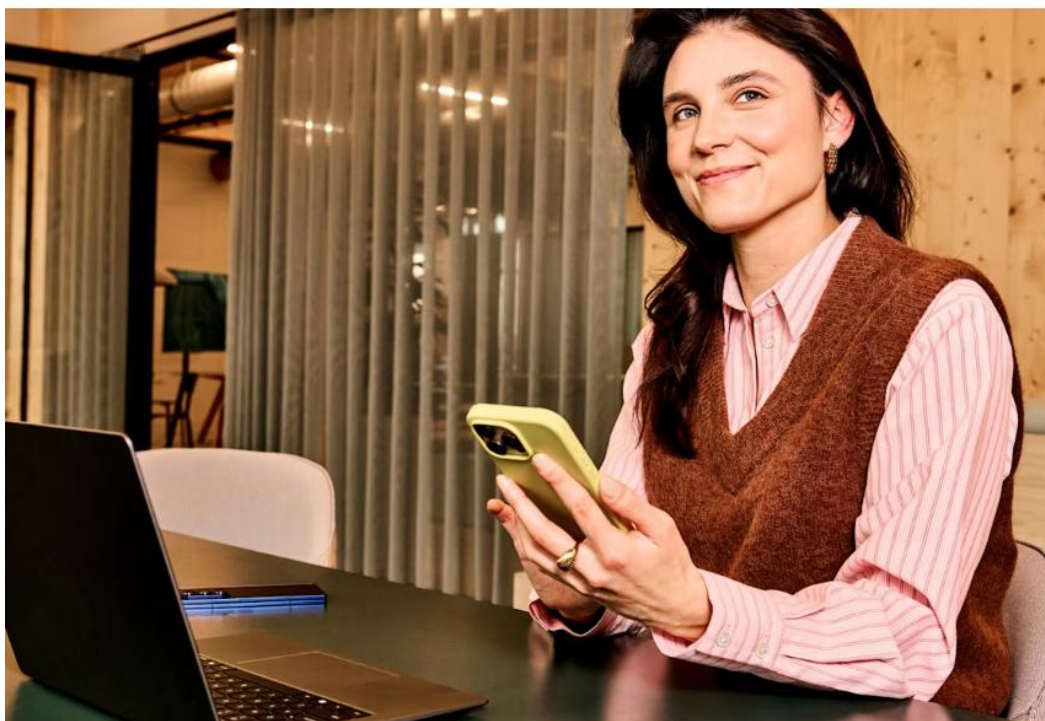

Alle controle

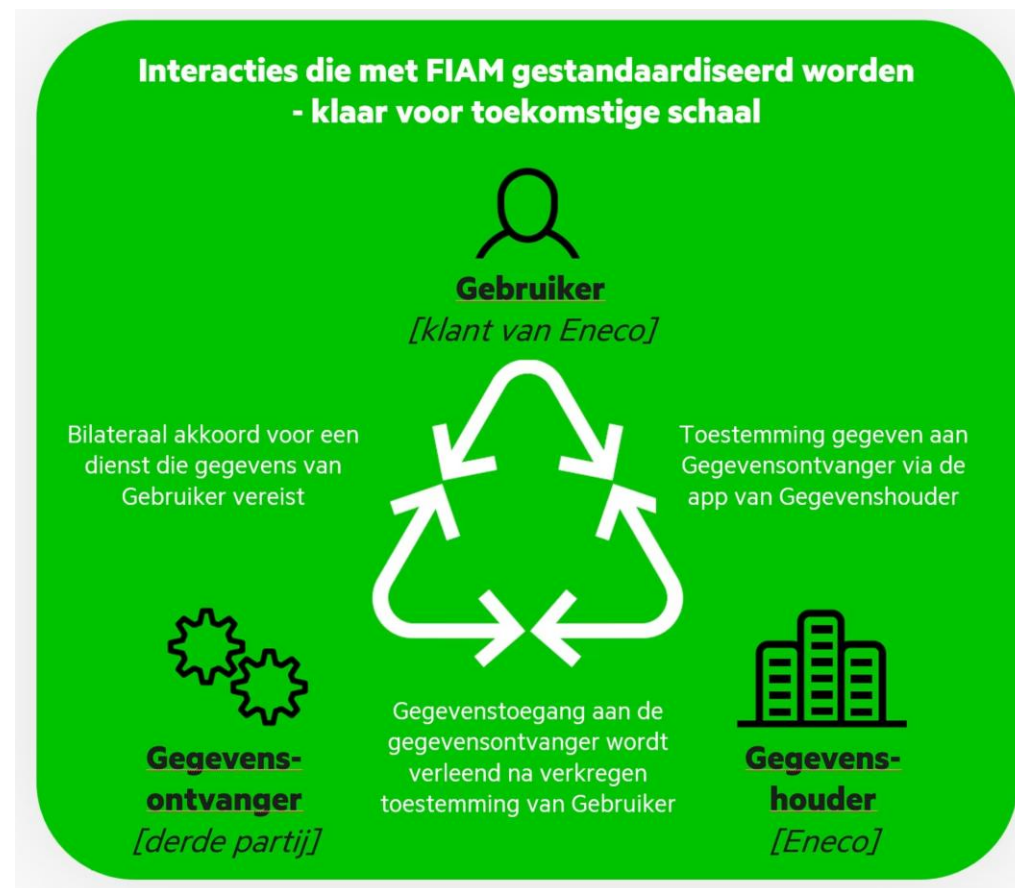
Met hoeveel partners je ook werkt, je data is veilig.

Eneco maakt veilig delen van klantdata mogelijk met FIAM van KPN

04-09-2026 5 min

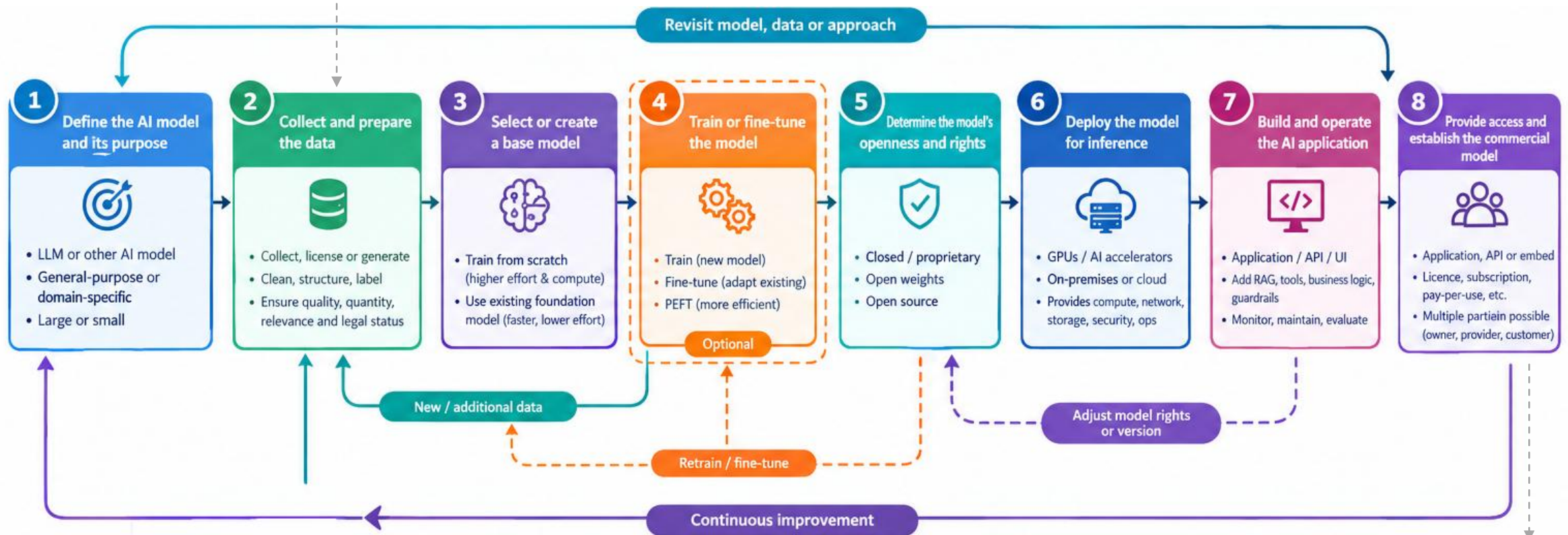

Met Federated Identity & Access Management organiseert Eneco vertrouwde toegang tot data. Zo blijft datadelen met derden veilig, controleerbaar en klaar voor groei.

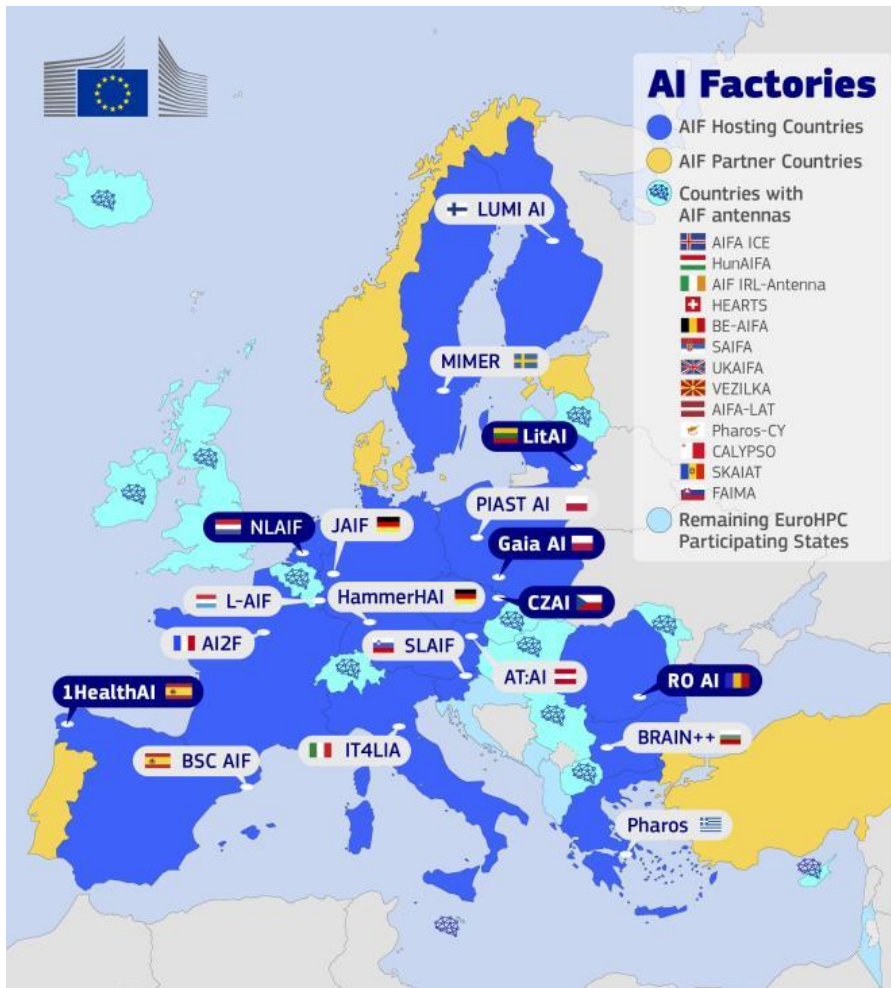
Data producten als onderdeel van AI data chains

Data product als input

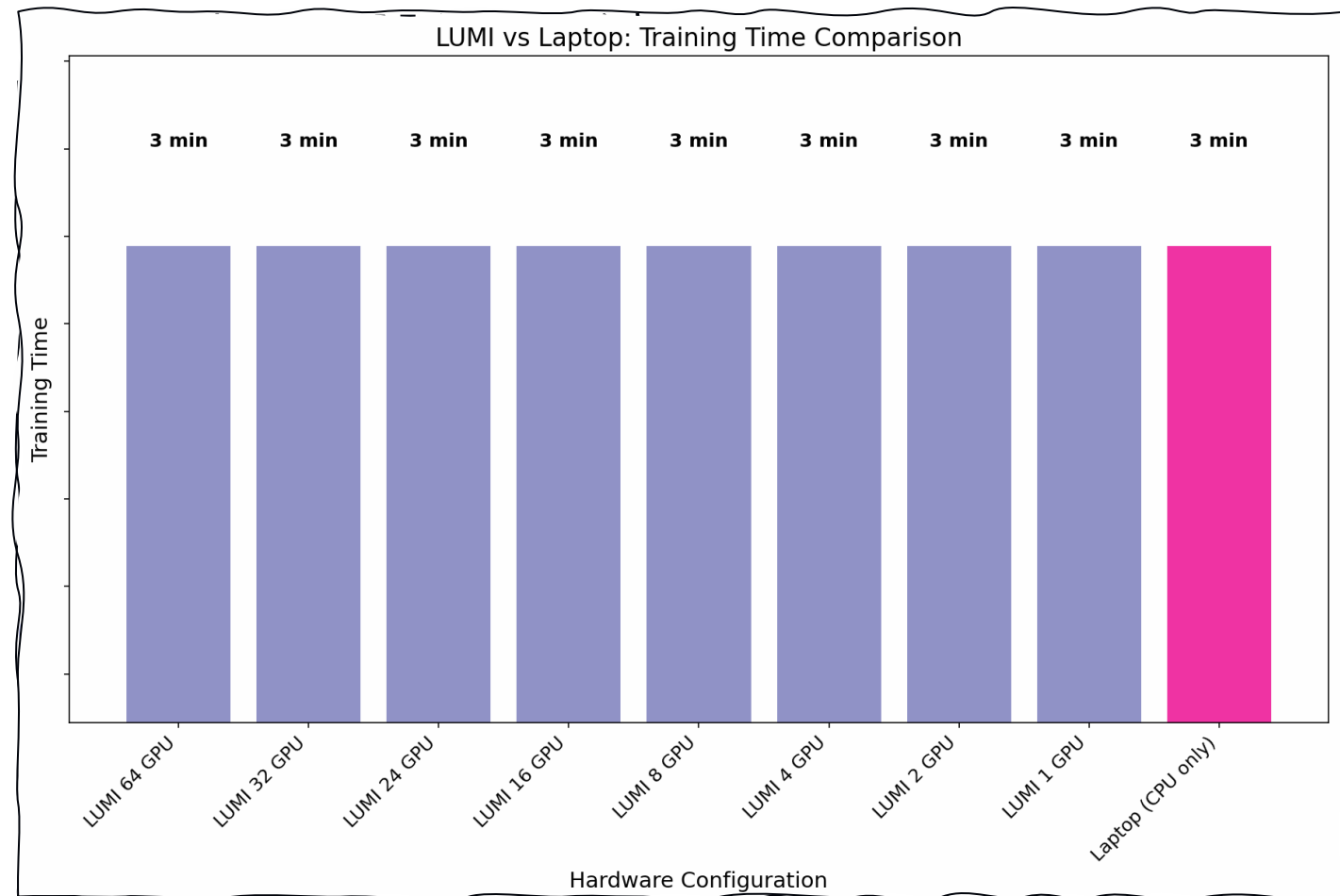

Data product als output
(kan dus ook een AI model zijn)

Nederland en Europa bouwen AI Fabrieken

Switzerland's participation is contingent upon the ratification of its accession to Horizon Europe.
 The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance by the European Union.
 This designation shall not be construed as recognition of a State of Palestine and is without prejudice to the individual positions of the Member States on this issue.
 Administrative boundaries: © EuroGeographics © OpenStreetMap
 Cartography: Eurostat - IMAGE, 05/2025

NL AI Fabriek in Groningen

Groningse AI-supercomputer moet Nederland minder afhankelijk maken van buitenland

De supercomputer voor een Nederlandse 'AI-fabriek' komt op de campus van de Rijksuniversiteit Groningen. De AI-computer moet een boost geven aan de Nederlandse kenniseconomie.

Op termijn moeten verschillende organisaties gebruik kunnen maken van de technologie om AI-toepassingen te ontwikkelen en te testen. Daarmee hoopt de Nederlandse overheid de afhankelijkheid van buitenlandse AI-bedrijven te verkleinen.

De Groningse AI-supercomputer wordt in de loop van 2027 opgeleverd en is naar verwachting vanaf 2028 klaar voor gebruik.

Afrondend

- Data spaces worden een realiteit, AI versnelt de opkomst daarvan
- Ons doel: doorbreken van het traditionele tegenstelling tussen ‘vertrouwen’ (en dus minder delen) $\leftrightarrow$ ‘delen’ (en dus minder vertrouwen)
- “Keine experimente” → technologie wordt een sourcing beslissing
- Definitie van Data Producten en Rulebooks wordt essentieel → wettelijk en standaardenkader is beschikbaar
- AI Factory beschikbaar voor versnellen data & AI toepassingen

Vragen

Discussievragen

- **Wie neemt er al deel aan een data space?**
- **Zijn data producten in jullie organisaties gedefinieerd en voldoen die aan de (nieuwe) wettelijke standaarden?**
- **Welke rol kan de NL AI Fabriek in jullie organisatie en projecten spelen?**

Europa Stuurt, Nederland Kiest

Navigeren in het Tijdperk van Digitale Soevereiniteit